

מפתח

סמן כוכב * מראה על ערך שמדבר עליו במקומו
ב„הערות ובאורים“:

באותיות הרומיות נמסרה כאן תמיד הכתיבה הרומית
(ולא היונית) של שם העצם הפרטי.

אָבִיל (Abila). עיר בעבר-הירדן הדרומי (פְּרִיָה), ד, ז, ו (אבל-שטים).

אָבִיל (Abila). עיר שנתן הקיסר גירון לאגריפס השני בעבר-הירדן (ואפשר שהיא הנ"ל), ב, י"ג, ב.

אָבִיל. מנחגי אבלות אצל היהודים, ב, א, א; ג, ט, ה.

אָבִרְהָם (אבינו). ישב בחרבון, ד, ט, ז; היה מעין מלך ותחתיו שי"ח נשיאים, שלכל אחד מהם היה חיל גדול, ה, ט, ד.

אָבִירִים (Iberi). העם היושב באספמיה, למוד החרות, נכבז תחת הרומאים, ג, ט"ז, ד.

אָבִישָׁלוֹם. חותנו ודודו של אריסטובולוס (ב) המלך החשמונאי. נפל בשבי בידי טומפיוס אחרי כבוש ירושלים, א, ז, ו.

אָבִישָׁלוֹם. ידויו של ראש הסיקריים מנחם, נהרג בירושלים בידי אנשי אלעזר בן חנניה, ב, י"ז, ט.

אָבִיסְיָאוֹס. מלך הֶלְקֵדִימוֹנִים, הגיע במלחמה עד לב ארץ אסיה, ב, ט"ז, ד.

אָבִירְפִּיּוֹן (Agripeum). בשם הזה קרא הורדוס לאחד מבתי הארמון שלו בירושלים, על שם אגריפס (א), א, כ"א, א.

אָבִירְפִּיִּט. כה קרא הורדוס המלך לעיר אנתודון הבנויה מחדש על-ידו, על שם

אגריפס (א) ידויו, א, כ"א, ה (עין גם א, ד, ב; שם, ה, ד).

אָגְרִפִּיָּנָה. אשת הקיסר קלודיוס, אמו של גירון קיסר, ב, י"ב, ח. [הומתה בידי בנה. שם, י"ג, א.]

אָגְרִפָּס (א). (Marcus Vipsanius Agrippa) חתנו וידויו של הקיסר אוגוסטוס, אוהבו של המלך הורדוס, א, כ, ד, שבנה לכבודו בנינים, שם, כ"א, א, גם ה, וחקק את שמו על שער ההיכל, שם.

אָגְרִפָּס (ב). מלך היהודים, בן אריסטובולוס (ד), שנהרג על-ידי הורדוס אביו. ואשתו בריניקי, א, כ"ח, א; ב, ט, ה; נרדף על-ידי טיבריוס קיסר; ידויו של ג'יוס (קליגולה), שם; הוקם למלך בנחלת טיצימוס דודו, שם; ו; קבל גם את נחלת אנטיפס, שם; נסע אל רומי והקים פשרה בין מועצת-הזקנים ובין קלודיוס קיסר, ב, י"א, ב וכו'. נעשה למלך על כל ארצות זקנו הורדוס, שם; ה; החל לבנות חומה על ירושלים, שם; ו; מותו ועסקי משמחתו, שם.

אָגְרִפָּס [השני] (ג). בן אגריפס (ב) ואשתו קפּרוֹס. נעשה למלך בכֶּלְקִיס על-ידי קלודיוס קיסר, ב, י"ב, א; קבל ממנו את נחלת פיליפוס; הכשן, סרכון והגולן ועוד, שם; ח; קבל עוד ארבע ערים בארץ-ישראל מגירון קיסר, שם, י"ג, ב; הלך אל אלכסנדריה, ב, ט"ו, א; בשובו אל ארץ-ישראל מצא את העם סוער

תמורת, שם; הם באו לפני שערי ירושלים, שם, ויהושע הכהן הגדול פנה אליהם בדברי-כבושים, שם, ג; תשובת אחד מראשיהם, שם, ד; לא רצו לסור מעל העיר, שם, ה; נכנסו בלילה בעזרת הקנאים אל העיר, שם, ז, וישו מטבח גדול לבני ירושלים אשר בהר הבית, שם, ה, א; רצחו את הכהנים הגדולים והתעללו בנבלותיהם, שם, ב; השמידו את כל אנשי שלום העם, שם, ג; עזבו את העיר, שם, ו; נלחמו עם שמעון בן גיורא, שם, ט, ה; האדומים אשר בירושלים מרדו ביוחנן בן לוי, שם, י"א; התחברו אל צבא שמעון בן גיורא בירושלים, ה, ו, א; עשו גבורות במלחמה עם הרומאים, א, ח; שם, ב, ו; רצו לנפול אל הרומאים, שם, ה, ב; משפט המחבר עליהם, ז, ת, א.

אַדְרֵיָה (אַדְרֵיָט) (Adreus). עיר באדום. נכבשה על-ידי הורקנוס (א), א, ב, ו; נבנתה מתרבותיה על-ידי גביניוס הרומאי, שם, ה, ד.

אַוְגוּסְטוּס. צֵין ציור (ג).

אוֹלֵם. (א) האולמים של הר הבית, א, כ"א, א, היו כלם כפולים (סטיו לפנים מסטיו), ה, ה, ב; האולם המערבי, ו, ב, ז; שרפתו, שם, ט; שם, ג, א; האולם הצפוני בשרף על-ידי הרומאים, שם, ב; הרומאים שרפו את כל שרידי האולמים ונשאר רק אחד; שם, ה, ב; האולמים המחברים את הר הבית עם הבירה הנפלאים ביפיים. נשרפו על-ידי ספינוס בהיותו במצוק בירושלים, ב, ג, ב-ג; המורדים הרטו אותם בימי פלורוס, שם, ט"ו, ו, ואחרי תוכחת אגריפס השני החלו לבנותם מחדש, שם, י"ז, א; אחרי כבוש הבירה שלחו בהם היהודים אש, ו, ב, ט. — ב) האולם של ההיכל, לא היו לו דלתות, *ה, ה, — ג) אולמי עמודים הקים הורדוס בערים רבות, א, כ"א, י"א. — ד) אולם אוקטוויה — צֵין אוקטוויה.

מאד מחמת רציחות פלורוס, שם, ט"ז, א; נשא משא ארץ לפני עם ירושלים להכניע לפני הרומאים, שם, ג-ד; הִכְרַח לברוח מירושלים, שם, י"ז, א; שלח צבא אל ירושלים לחזק את אוהבי השלום, שם, ד; אחר-כך לוח את צסטיוס גלוס בעלותו על ירושלים, שם, י"ח, ט; שלח לדבר שלום אל יושבי העיר, שם, י"ט, ג; המעשה שקרה לאחד משריו, שם, כ"א, ג; שלח צבא-עזר לאספסינוס, ג, ד, ב; עשה לו אכסניה, שם, ט, ז וכו'; מכר את היהודים השבויים לעבדים, שם, י; ערי מלכותו בגולן, ד, א, א; סיליקיה וסוגני נכנעו תחתיו, שם; צר על גמלא ולא הצליח, שם, ב; נמצא במחנה אספסינוס בשעת מצור גמלא ונמצע על-ידי אבן, שם, ג; נסע עם טיטוס אל רומי לברך את הקיסר גלבה, שם, ט, ב; בגבול ארצו עובר נהר השבת, ז, ה, א.

אַדוֹם (נגב יהודה). נכבשה על-ידי [יוחנן] הורקנוס (א). עריה אדורים ומרשה, א, ב, ו; משם יצא אנטיפטרוס (א), שם, ו, ב; הורדוס עבר בה בשעת מנוסתו מפני אנטיגנוס, שם, י"ג, ה; נאמנה בברית הורדוס, שם, ט"ו, ו; מרדה בו, שם, י"ז, ב; מרדה בארכילאוס, ב, י, ג; נכנעה על-ידי ורוס, שם, ה, ג; טרה לממשלת ארכילאוס, שם, ו, ג; ממשלת-החרות שבירושלים שלחה שמה שלשה שרי-צבא, שם, כ, ד; שמעון בן גיורא פשט עליה, שם, כ"ב, ב; נחשבה לסלך ביהודה, ג, ג, ה; אספסינוס כבש בה מקומות אחדים, ד, ה, א. — אדום-רב, שם, ט, ד; שמעון בן גיורא נלחם בה והתריב אותה, שם, ה-ז. — אדום העליונה נכבשה ונחרבה על-ידי צראליס, שם, ט. **אַדוֹמִים.** העם היושב באדום (נגב יהודה). ראשיהם אספו צבא לגרש את שמעון בן גיורא, ב, כ"ב, ב; בעצת יוחנן בן לוי שלחו אליהם קנאי ירושלים לבקש עזרה להם, ד, ד, א; עם פרא ואכזר ואוהב

בארץ, ב, י"ד, א; שם, ב; לפני הובא
נביא הפרענות ישוע בן חנניה, ו, ה, ג.
אֶלְרֹאִים. כבר בארץ אדום, ד, ט, ו. יש
אומרים, שהוא עיר תִּלְחַזָּר.

אֶלְיָהוּ הנביא. רבו של אִישׁע הנביא, ד, ה, ג.
אֶלְיָרִיָּהוּ. ארץ בין תְּרַכִּיָּה ובין דְּלַמְשִׁיָּה,
יושביה נכנעו לפני הרומאים ושני לגיונות
חנו בקרבה, ב, ט"ז, ד.

אֶלְיָשַׁע הנביא. רָטָא בתפלה ובמעשה את
מי יריחו, ד, ה, ג.

אֶלְיָתְרוֹס (עכשו נקרא, נהר אל כביר).
נהר, א, י"ח, ה.

אֶלְכְּסָא (Alexas) (א). ידו של אנטוניוס.
הורדוס המלך עליו לפני אוקטוניוס
קיסר וקבל גזיפה, א, כ, ג.

אֶלְכְּסָא (ב). גיסו של הורדוס. בעלה
השלישי של שלמית אחותו, א, כ"א, ו;
קבל פקודה מהורדוס להמית את טובי
היהודים העצורים ביריחו אחרי מותו,
שם, ל"ג, ו; לא מלא את הפקודה, ושלח
את היהודים לחפשי, שם, ח.

אֶלְכְּסָא (ג). אחד מאנשי גדוד יוחנן בן
לוי. עשה גבורות במלחמה עם הרומאים
בקרבת הר־הגבית, ו, א, ח; שם, ב, ו.
אֶלְכְּסַנְדְּרָה (א) (שלמית, שלמינן וכו').
מלכה ביהודה ממשפחת החשמונאים. אשה
יִרְאֵת־אֱלֹהִים ורודפת שלום, ששמעה
למצות הפרושים, *א, פרק ה.

אֶלְכְּסַנְדְּרָה (ב). בת המלך אריסטובולוס
החשמונאי (ב). נשאה לפיליפיון בן תלמי מלך
כלקיס, ואחר־כך לתלמי בן מינאי אביו,
א, ט, ב.

אֶלְכְּסַנְדְּרוֹס (א) [מקדון, הגדול]. זכר
גבורותיו, ב, ט"ז, ז; נתן ליהודים
משפטי אורחים באלכסנדריה של מצרים,
שם, י"ח, ז; בעל מזל מיחד, ה, י"א, ג;
הקים שערי ברזל על מעבר־ההריב
[הכספי], ז, ז, ד.

אֶלְכְּסַנְדְּרוֹס (ב) [נבאי]. מלך היהודים
מבית החשמונאים. דברי ימי מלכותו, א,
פרק ד; מצבתו בירושלים, ה, ז, ג; בנה
את מבצר מכור, ז, ו, ב.

אֶרְסְטוֹס (נ"א אֶרְטוֹס). איש־קוס, יוני,
אוהב אלכסנדרוס (ד) בן הורדוס. דבר
עליו טוב באוני אביו, א, כ"ו, ה.

אות. אותות מבשרי העתיד. א) אותות
נבואה על מלכות אספסינוס העתידה, ג,
ה, ט. — ב) אותות־נבואה על תרבן העיר
והמקדש, ו, ה, ג.

אֶחֱיָאֵב. בן דודו של המלך הורדוס, א,
ל"ג, ז; היה שר־צבא המלך בארץ
אדום, ב, ד, א; שם, ה, ג.

אֶחְשָׁרוֹשׁ (Xerxes) מלך פרס. בימיו שבו
עולי הגולה מבבל, ב, ו, ב; מלחמתו עם
היונים יושבי אתיני וספרטה, שם, ט"ז, ד.

אֶטְרִיָּנוֹס. מלך רומאי. הציג את הורדוס
לפני המועצה (סְנָטוֹס) ברומי, א, י"ד, ד.
אֵינִיס. אחד פליטי ירושלים שנפלו אל
הרומאים, ה, ז, ד.

אֵירִינִי (ברומית Pax). אלידת השלום.
אספסינוס הקים לה מקדש ברומי והניח
שם את שלל בית־המקדש שבירושלים,
ז, ה, ז.

אֵירִיקֵס (Eurycles ברומית). איש־תכנים
מִלְקָדִימוֹן, שבא אל ירושלים ומצא חן
בעיני הורדוס ונשכר לאנטיסטרוס בכסף
והוציא דבה על אלכסנדרוס ואריסטובולוס;
מעשיו נכבדו, א, פרק כ"ו; יתר מעשי
גבלותיו ותועבותיו, שם, פרשה ד; הקיסר
דן אותו לגלות, שם.

אֶכְיָב או קִיָּב (Ekdippa). עיר על שפת
הים (בשרון), א, י"ג, ד.

אֶסְדְּרָה (א) המערבית של העזרה. יוחנן
בן לוי בקש לבנות עליה מגדלי מצור,
ה, א, ד. — ב) הצפונית של העזרה.
הרומאים שפכו עליה סוללת, ו, ב, ז. —
ג) הצפונית־מערבית (? של העזרה.
טיטוס הרעיש אותה בכרים ששה ימים
ולא הצליח. שם, ד, א. — ד) אכסדרות
בנה הורדוס בערים רבות, א, כ"א, י"א.
אֶסְדְּרָה. אחד מגבורי הַתְּלוּגִיָּה היונית,
ב, ה, י"א.

אֶלְבִּינוֹס (Lucceius Albinus). נציב רומאי
ביהודה, אוהב בצע והמס, הרבה עד

של מצרים]. צפה את שערי העזרה
זחב, ה, ה, ג.

אַלְכַסְנַדְרוֹס (ח). טיביריוס יוליוס. בן
אלכסנדרוס (ז). [המיר את דתו]. היה
נציב ביהודה, ב, י"א, ו; ואחר-כך נציב
במצרים, שם, ט"ו, א; ערך מטבח גדול
ליהודי אלכסנדריה, שם, י"ח, ז-ח;
הכיר את אספסינוס לקיסר, ד, י, ו;
המציבא הראשי בצבא טיטוס, ה, א, ו;
פקד את שומרי הדיק, שם, י"ב, ב;
השתתף במועצה על-דבר גורל ההיכל
ולא רצה להחליבו, ו, ד, ג.

אַלְכַסְנַדְרוֹס (ט). יהודי שיצא בראש המון
גדול להנקם בשמרונים בימי הנציב
קומנוס, ב, י"ב, ד.

אַלְכַסְנַדְרוֹס (י). אחד מטובי היהודים
בקיריני. נהרג על-ידי הנציב הרומאי,
ז, י"א, ב.

אַלְכַסְנַדְרִיָּה של מצרים, א, י"ד, ב; אחי
אנטיפילוס היה רומא, שם, ל, ז; אגריסט
השני נסע שמה לברך את הנציב החדש
אלכסנדרוס, שם, ט"ו, א; גדלתה ומדת
ארכה ורחבה, שם, ט"ז, ד; צמיחת קהלת
היהודים בעיר וזכותיה, שם, י"ח, ז;
המריבה בינה ובין היונים, שם; הנציב
שלח את הלגיונות הרומאים והם הציפו
את השכונה היהודית במצולה של דם,
שם; ה; טיטוס נסע שמה לקחת את
הלגיונות שבה למלחמה עם היהודים
בארץ-ישראל, ג, א, ג; אספסינוס פנה
אל הציר הזאת להכין את מלכותו, ד,
י, ה; תאור נבל העיר, שם; אספסינוס
קבל בה את שליחי כל ארצות הישוב
הבאים לברכו, שם, י"א, ה; היא העיר
השניה ברבוי אוכלוסיה בכל העולם פלו,
שם; בחורי העיר בצבא טיטוס, ה, א, ו;
שם, ו, ה; טיטוס עבר עליה בשוכו מן
המלחמה, ז, ה, ג; פליטי הטיקריים
הקימו בה מהומות בקרב היהודים, שם,
י, א.

אַלְכַסְנַדְרִיָּן. מבצר בארץ יהודה בראש
הר. אריסטובולוס המלך ברח אליו מפני

אַלְכַסְנַדְרוֹס (ג). בן אריסטובולוס המלך
ההשמונאי. הוביל יחד עם אביו בשבי
אל רומי על-ידי פומפיוס ונמלט בדרך,
א, ז, ז; אסף צבא רב בארץ יהודה
ומרד ברומאים ובהורקנוס ונלחם אתם
פלחמות קשות ונגף לפני שרי חיל
גביניוס, שם, ח, ב-ד; מרד שנית ונגף
מחדש, שם, ז; הומת על ידי פצימיון
באנטיוכיה, שם, ט, ב; בתו מרים נשאה
להורדוס, שם, י"ז, ח.

אַלְכַסְנַדְרוֹס (ד). בן הורדוס ממרים
ההשמונאית. התחנך ברומי עם אחיו
אריסטובולוס, א, כ"ג, א; נשא את בת
מלך קפודוקיא, שם; שטם את אביו, שם;
נכוח מחפתו של אחיו אנטיפטרוס, שם,
ב; אביו ירא מפניו ותפשו ומשכו אל
רומי למשפט הקיסר, שם, ג; ננעם
לשונו מצא חן בעיני הקיסר וכל
העומדים עליו, שם; הקיסר הקים שלום
ביניהם, שם; המשטמה לא חדלה, שם,
כ"ד, א-ב; הפיס את דעת אביו, שם,
ד; שלמית ופירורא שונאים אותו, שם,
ה; שלשה טריסים הלשינו עליו, שם, ז;
הורדוס אסר אותו, שם; ה; כתב ארבעה
ספרים נגד שוטניו, שם, כ"ה, א; חותנו
ארכילאוס הקים שלום בינו ובין אביו,
שם, א-ו; אייקלס בדה עליו שקרים,
פרק כ"ו, א-ד; אורסטוס דבר עליו טוב,
שם, ה; בית-הדין של הורדוס דן אותו
למיתה ואביו צוה להמיתו, פרק כ"ז;
בניו, שם, כ"ח, א-ב; נוכל אחד שם
עליו את שמו, ב, ז, א-ב; נראה
בחלום לאשתו, שם, ד; בניו מלכו
בארמיניה הגדולה, ב, י"ב, ו.

אַלְכַסְנַדְרוֹס (ב). נוכל ששם עליו לשקר
את שם אלכסנדרוס בן הורדוס. המעשה
עליו, ב, ז, א-ב.

אַלְכַסְנַדְרוֹס (ו). בן אלכסנדרוס (ד)
מאשתו גלמירה, א, כ"ח, א. [בנו טיגרנס
היה מלך בארמיניה הגדולה. עין ב,
י"ב, ו].

אַלְכַסְנַדְרוֹס (ז). [נשיא היהודים באלכסנדריה

פומפיוס, א, ו, ה; אלכסנדרוס בנו חזק את חומותיו, שם, ח, ב; גבניוס נלחם עליו והרטו, שם, ד-ה; אריסטובולוס שברח מרומי בקש לחדש את חומתו, שם, ו; הורדוס צוה על פרורא אחיו לבצרו מחדש, שם, ט"ז, ג; מכתב מזיף של אלכסנדרוס בן הורדוס אל ראש המבצר, שם, כ"ו, ג; שם נקברו עצמות אלכסנדרוס ואריסטובולוס בני הורדוס עם עצמות אלכסנדרוס אבי-אמם, שם, כ"ז, ו. **אֶלְמָפוֹס**. ידו של המלך הורדוס, א, כ"ז, א.

אֶלְמָפִּיהַ. עיר בא"ס שביון. את המשחקים הידועים שבה תמך הורדוס המלך בכספו, א, כ"א, י"ב.

אֶלְמָפִּיהַ. בת הורדוס ומלתי השמרנית, א, כ"ח, ד.

אֶלְנִים. (Aeni). עם ממשפחת הסקתים. התגפל דרך שערי הברזל (שבקרבת היס הכספי) על ארצות מדי וארמיניה ונשא את שלטו, ז, ד.

אֶלְעֶזֶר (א) [בן מתתיהו החשמונאי ואחי יהודה המכבי]. דקר את הפיל המהדר במחנה הסורים ונחנק על-ידו, א, א, ה.

אֶלְעֶזֶר (ב) בן דינאי (בן הרצחן) שבמשנה סוטה, ט. עמד בראש המון היהודים שנלחמו בשמרונים בימי הנציב קומנוס, ב, י"ב, ד.

אֶלְעֶזֶר (ג) בן חנניה הכהן הגדול. סקיד בבית-המקדש, השבית את הקרבנות לשלום הקיסר, ב, י"ז, ב; אנשיו תפשו את העיר-העליונה, שם, י; נלחם עם מנחם חסיקרי והמיתו, שם, ט; הוקם לשר-צבא בארץ אדום, שם, כ, ד.

אֶלְעֶזֶר (ד) בן יאיר. ממשפחת יהודה הגלילי, קרובו של מנחם ראש הסיקריים. ברח מירושלים אל מצדה, ב, י"ז, ט; צמד שם בראש הסיקריים, ז, ח, א; הרומאים עלו עליו למלחמה, שם, ב; גם כשנואש מישועה לא רצה לברוח מן המבצר ונשא משא לפני אנשיו על-דבר מות גבורים, שם, ו; דבר שנית

בהתלהבות גדולה, שם, ז; קרובתו נצלה מן השחיטה, שם, ט, ב.

אֶלְעֶזֶר (ה) בן שמי. איש-כפר-סבא שבגליל, מצבא יוסף בן מתתיהו ביודפת. התיז את ראש האיל הרומאי ומת מות גבורים, ג, ז, כ"א.

אֶלְעֶזֶר (ו) בן שמעון. ראש הקנאים בירושלים. בידו היה אוצר העם ושלל צסטיוס גלוס, ב, כ, ג; עם ירושלים צר אליו אחרי המלטו אל הר-חבית, ד, ד, א; רב עם יוחנן בן לוי, ה, א, ב; שם, ג, א; התחבר עמו מחדש, שם, ו, א.

אֶלְעֶזֶר (ז). חברו של שמעון בן גיורא, ד, ט, ה.

אֶלְעֶזֶר (ח). בן אחי שמעון בן גיורא. הצטיין במלחמה עם הרומאים שהעמילו לעלות אל העזרה, ו, ד, א.

אֶלְעֶזֶר (ט). גבור יהודי ממבצר מכור, נפל בשבי הרומאים, ויושבי העיר כרתו אתם ברית שלום למען הצל את נפשו, ז, ד.

אֶלְפִּים. ההרים הגבוהים, שהם משגב לגלים, ב, ט"ז, ד.

אֶלְפִּים. אחת נשי המלך הורדוס. ילדה לו בת, א, כ"ח, ד.

אֶמְתָּמוֹס. שר-צבא הערבים הנבטיים. נגף לפני הורדוס, א, י"ט, ה.

אֶמְאָוֹס (Amaus, נ"א Emaus). עיר בארץ יהודה. קסיוס הרומאי מכר את יושביה לעבדים, א, י"א, ב; אתרונוגוס הרועה המית על-ידי העיר הזאת את אריוס שר-המאה וארבעים אנשי-חיל רומאים, ב, ד, ג; כשביל זה שרף נרוס את העיר, שם, ה, א; ראש פלך ביהודה, ג, ג, ה; אספסינוס הקים שם מצודה למחנהו, ד, ח, א; הלגיון החמישי קבל פקדה לצאת משם ולחנות על ירושלים, ה, ו, ו, ומלא את הפקדה, שם, ב, ג; מבני העיר הזאת היה חנן, אחד מעושי דבר שמעון בן גיורא, שנפל אל הרומאים, ו, ד, ב; אספסינוס יחד שם מושבה לאנשי-צבאו, יז, ו, ו (זו עיר אחרת).

אֶמְתָּמוֹס (חמתן, עמתי). בעבר-הירדן אלכסנדרוס (ב) ינאי החשמונאי כבש את

קמונה, ד, י"א, ב—ג; כבש את רומי, שם, ד.

אַנְטוֹנְיוֹס (ה). שר-מאה רומאי. נהרג ביופית, ג, ז, ל"ה.

אַנְטוֹנְיוֹס (ו). ראש המצב הרומאי באשקלון. הכה את היהודים מכה רבה, ג, ב, א.

אַנְטוֹנְיוֹס (א) בן יוחנן הורקנוס החשמונאי. כבש יחד עם אחיו אריסטובולוס (א) את שמרון ואת בית-שאן, א, ב, ז; היה אהוב לאחיו, שם, ג, א; אולם בשובו מנצחון על שונאי היהודים הומת על-ידי אחיו בנכלי המלכה אשת אחיו, שם, ב—ו.

אַנְטוֹנְיוֹס (ב) בן אריסטובולוס (ב) החשמונאי. הובל בשבי אל רומי יחד עם אביו, א, ז, ז; ברח מרומי עם אביו, שם, ת, ו; אחר-כך נמצא באשקלון, שם, ט, ב; תלמי בן מינאי מלך כלקיס אספחו אליו, שם; התאונן באזני ציזר על הורקנוס ואנטיפטרוס, שם, י, א; אנטיפטרוס דבר עליו קשות; שם, ב; תלמי בן מינאי והנציב פביוס ומריון נוסדו יחד להקימו למושל ביהודה, שם, י"ב, ב; הורדוס גרשו מארץ יהודה, שם, ג; הפרהים כבשו את סוריה והקיטוהו למלך ביהודה, שם, פרק י"ג; הטיע מום בודוד הורקנוס, שם, פרשה ט; מלחמותיו עם הורדוס, שם פרק ט"ז — עד פרק י"ח; נלקח בשבי על-ידי סוסיוס הרומאי; שם, י"ח, ב, וראשו התז בגרון, שם, ג; זכר מפלתו, ה, ט, ד.

אַנְטוֹיֹכּוֹס (א) [הרביעי] אפיפנס. מלך סוריה, צורר היהודים, פתיחה, ז; מעשיו הנוראים בארץ יהודה ומגפותיו, א, א—ד; זכר תועבותיו, ה, ט, ד; שלל את כלי ההיכל, ז, ג, ג.

אַנְטוֹיֹכּוֹס (ב) [החמישי] בן אנטיוכוס (א). היה גם הוא שונא היהודים. מלחמותיו בארץ יהודה, א, א, ה.

אַנְטוֹיֹכּוֹס (ג) [השביעי]. מלך סוריה. נלחם עם טריפון, ושמועון החשמונאי צור לו, א, א, ב; שלח צבא אל ארץ יהודה ונגנף במלחמה, שם; נלחם עם הורקנוס (א)

העיר ואחר-כך גרש ממנה, א, ד, ב; ושוב כבש אותה והרסה, שם, ג.

אַמְתוֹס. עיר יהודית, שהקים בה גבניוס סנהדריה מיחדה (ואולי היא הנזכרת), א, ת, ה.

אַנְדְרֹמֶדָה. בת מלך כוש במתולוגיה היונית. רשמי הכבלים שעל גופה נמצאו על הסלע בקברת יפו, *ג, ט, ג.

אַנְטוֹנְיָה. עין [ה] ביר ה.

אַנְטוֹנְיוֹס (א) Marcus Antonius. אחד משלשת השליטים ברומי (טריומור). היה שר-צבא בחיל גבניוס הרומאי, נלחם עם אלכסנדרוס (ג) החשמונאי, א, ה, ג, והצטן במעשי גבורתו, שם, ד; נלחם עם אריסטובולוס (ב), שם, ו; אחרי נצחונו על קסיוס נסע אל אסיה והורדוס קנה אותו בשחד, שם, י"ב, ד; היה ידיד ישן לאנטיפטרוס, שם, ה; הקים את פצאל והורדוס לנסיכים, שם; כעס על צירי היהודים, שהתאוננו על הורדוס, שם, ו, וצוה להמיתם, שם, ז; שנא את אנטיגנוס והקים את הורדוס למלך היהודים בהיותו ברומי, שם, י"ד, ד; התעכב באתיני וצוה לשלוח היל-עזר להורדוס, שם, ט"ז, ד; הורדוס צור לו לכבוש את העיר שמש (סמוסטי) בקומחי, על נהר פרת, שם, ז; הקים את סוסיוס לנציב על סוריה וצוהו לעזור להורדוס, שם, י"ז, ב; נפל בחבלי אהבת קליאופטרה, שם, י"ח, ד וכו'; הפר את בריתו עם הורדוס ומלך הערבים, למען הפיס את רוח אהובתו, שם, ה; י"ט, א וכו'.

אַנְטוֹנְיוֹס (ב) מרקוס יוליוס (Marcus Antonius Julianus). הנציב ביהודה בשעת פולמוס טיטוס. לקח חלק במועצת הרומאים על-דבר גורל בית-המקדש, *ו, ד, ג.

אַנְטוֹנְיוֹס (ג) סילוֹן Antonius Silo. שר-צבא בחיל אספסינוס. נשלח עם צבא רובים לעזרת טיטוס על-ידי טריכג, י, ג.

אַנְטוֹנְיוֹס (ד) פרימוס. הנציב בפנוניוס. הכיר את אספסינוס לקיסר ויצא להלחם למענו בויטליוס ונצח את צבאו על-ידי

העיר, שם; גזרה דתית בעטיו של המומר
אנטיוכוס, שם; שרפה בעיר וצרות
היהודים, שם, ד; יושבי העיר יצאו
לקראת טיטוס ובקשוהו לגרש את היהודים
ולא נענה להם, שם, ה, ב.

אַנְטִיפְטְרוֹס (א) האדומי. פתה את הורקנוס

(ב) לברוח אל הערבים, א, ה, ב; יצא
להלחם באריסטובולוס (ב), שם; אחיו
נפל במלחמה, שם, ג; פנה אל פומפיוס,
שם, ד; הורקנוס שלח בידו צידה אל
סקורוס במסעו אל ארץ ערב, שם, ה,
א; אנטי־צבאו צורו לגבינוס להכניע
את אלכסנדרוס (ג), שם, ג; עשה טובה
לגבינוס בצאתו אל מצרים, שם, ז;

עיני משפחתו, שם, ט; עבר לצד ציור
ושרת אותו ועיר לו במלחמת מצרים,
שם, ט, ג—ד; הצטין בגבורה, שם;
קבל משפט אורח רומאי, שם, ה;
אנטיגנוס התאונן עליו, שם, י, א; הוא
התנצל לפני ציור, שם, ב; הוקם לנציב
בכל יהודה, שם, ג; נהג שררה והעלה
את שני בניו לגדלה, שם, ד; העיר את
הורדוס בנו לסור מעל ירושלים, שם, ט;
הכרח לגגוש מסים גדולים בשביל קסיוס,
שם, י"א, ב; הציב את מליך שונא
מרעה, שם; מליך בגד בו, שם; הומת
ברצל על־ידי שר־המשקה שלו על־פי
מליך, שם, ד; מליך התאבל עליו למראה
עין, שם, ו; הורדוס נקם את דם אביו
ממליך, שם, ח; היה איש בריתו ושלמו
של אנטיגנוס (א), שם, י"ד, ד; הורדוס
בנו בנה עיר וקראה על שמו, שם, כ"א, ט.

אַנְטִיפְטְרוֹס (ב) בן הורדוס המלך מאשתו

דוריס, א, כ"ג, א; אביו קרבו למרת־
רוח אחיו בני מרים החשמונאית, שם;
נעשה ליורש המלכות, שם; הורדוס הקים
שלום ביגו ובין אחיו, שם, ה; נכליו
ומזמות רשעו וסורו הרע, שם, כ"ד, א;
נתחבב מאד על אביו, שם, ב; רקם
מזמות עם קרוביו להשתית את אחיו,
שם; סבב בכחש את אביו, כי אלכסנדרוס
(ד) מתקש לנפשו, שם, ח; שכר בכסף

ולקח ממנו מס, שם, ה; נפל במלחמה
עם המדיים (הפרתים), שם, ו,
אַנְטִיכּוֹס (ד) [השמני] אספגיוס. מלך
סוריה. בא לעזרת העיר שמרון הנצורה
ונגף לפני אריסטובולוס החשמונאי, א,
ב, ז.

אַנְטִיכּוֹס (ה) [השנים־עשר] דיוניסוס,
האחרון למלכי בית סיליקוס. עבר ביד
רמה דרך ארץ יהודה ונגף ונפל במלחמה
עם הערבים, א, ד, ז.

אַנְטִיכּוֹס (ו) [הראשון] מלך קומחי או
קומגיני. אנטיגנוס צר על עירו שמשת
(סמוסטי) והורדוס עזר לו לכבוש את
העיר, א, ט"ז, ז.

אַנְטִיכּוֹס (ז) [הרביעי] מלך קומחי. בזמן
גירון ואספסינוס. שלח צבא־עזר לצסטיוס
גלוס, ב, י"ח, ט; גם לאספסינוס בהצתו
על הגליל, ג, ד, ב; נלחם לפני ירושלים
במחנה טיטוס, ה, י"א, ג; הנציב הרומאי
בסוריה עלה עליו למלחמה וגרשו
ממלכותו, ואחר־כך חי ברומי, ז, פרק ז.

אַנְטִיכּוֹס (ח) בן ראש היהודים באנטיוכיה.
המיר את דתו והמיט צרות רבות וגזרת
שמד על יהודי העיר וכל ארץ סוריה,
ז, ג, ג—ד.

אַנְטִיכּוֹכְיָה. העיר הראשה בסוריה. שם
הומת אלכסנדרוס החשמונאי במצות
פומפיוס, א, ט, א; בקרבתה נמצאה
דפני, שם, י"ז, ג; הורדוס רצף את
הרחוב הגדול שבה אבני שיש לבן, שם;
שדרת עמודים, שם, כ"א, י"א; שם, כ"ו,
ו; ב, ב; ב; שם, ה, ג; שם, י"ב, ו;
יושביה לא נגעו בתחלה ביהודים היושבים
בקרבם, שם, י"ח, ה; שם, ו; שם פקד
אספסינוס את צבאותיו, ג, ב, ד; היא
העיר השלישית במעלתה ובאוכלוסייה
בין כל ערי הרומאים, שם; כשנבחר
אספסינוס לקיסר על־ידי צבאותיו, הלך
שמה, ד, י"א, א; מצוקות היהודים
היושבים בעיר, ז, ג, ב; אוכלוסי
היהודים בעיר היו מרבים, שם, ג;
עליה יצאה עליהם, שאמרו לשרוף את

בגליל ובעבר-הירדן, שם, ו, ג; ונקרא גם בשם הורדוס. הגלה לאספמיה או לגליה, ב, ט, ה-ו.

אַנְטִיפֶטְרוֹס (ב). קרובו של המלך אגריפס השני (ג). נשלח אליו על-ידי טובי ירושלים לבקש עזרה, ב, י"ז, ד; לא רצה לעזוב את ירושלים בשעת המרד, שם, כ, א; היה פקיד אוצר הצבור והושם במאסר על-ידי הקנאים, ד, ג, ד; נרצח במאסר עם יתר הצאצאים שם, ה. **אַנְיִוִס** לוויזוס. נשלח על-ידי אספסינוס אל גרש (גרסה), ד, ט, א.

אַנְתִּדוֹן. עיר בשפלה אשר על שפת הים [לא רחוק מעזה]. נכרשה ונהרסה על-ידי אלכסנדרוס (ב), א, ד, ב; ובנתה מחדש על-ידי גבניוס הרומאי, שם, ה, ד; הורדוס קבל אותה מאת הקיסר, שם, כ, ג, וקרא לה אגריפס, שם, כ"א, ה; היהודים הרסו אותה בשעת המרד, ב, י"ח, א.

אַסוכיס. עיץ כפר שיחין. **אַסְטְרוֹס** (דנוביוס, דונה). הנהר הגדול, קצה גבול ממשלת הרומאים בצפון, ב, ט"ז, ד; ג, ה, ז; הסרמטים צלחו אותו, ז, א, ג. **אַסְטְרָקִינָי**. מקום בדרך היבשה ממצרים אל חוף ארץ-ישראל, ד, י"א, ה. **אַסִיָה** (א) חלק העולם. אנטוניוס פנה שמה, א, י"ב, ד; אחשורוש מלך על כל ארצותיה, ב, ט"ז, ד; היתה נכנעה לסנחריב, ה, ט, ד. — ב) אסיה הקטנה. עיין עסיה.

אַסְיִים (Essaei, Esseni). אחת מפתות היהודים. מנהגיה, ב, ה, ב ולחלן. [עיין יהודה האסי; יוחנן האסי; ש מעון האסי]. **אַסְפִּמְיָה** (Hispania). חצי האי בקצה דרום-מערב של ארץ אירופה. שמה הגלה הורדוס-אנטיפס הנציב, ב, ט, ו (נשא גליה). **אַסְפִּסְיָנוֹס** (Titus Flavius Vespasianus). ראש-צבא רומאי, ואחר-כך שליט יחיד וקיסר. הקיסר גירון שלח אותו בראש צבא גדול להלחם ביהודים, *ג, א, ב; מעשי גבורתו הקודמים ועניני משפחתו, שם; נסיעתו מאכיה, שם, ג; בא אל

את איריקלס הלקדמוני להאשים את אחיו, שם, כ"ו, א, וכו'; נעשה ליורש המלוכה היחידי אחרי רצח אחיו, שם, כ"ח, א; הגיא את עצת אביו בדבר זיווגי בני אחיו המומתים, שם, ג-ה; כל הבריות שנאוהו, שם, כ"ט, א; חבל מזמות עם פרורא דודו לנשי בית המלך, שם; נשלח אל הקיסר עם צואת אביו, שם, ב; בקש להשקות את אביו כוס-רעל וגם צדה לנפשות אחיו הצעירים, ומחשבתו הרעה נגלתה לאביו, שם, פרק ז-ז"א; שיבתו מרומי, שם, ל"א, ג-ד; אביו הזמין אותו למשפט, שם, ה; אביו קרא עליו שטנה והוא הצטדק לפני ורוס השופט, גם ניקולאוס למד עליו חובה, שם, פרק ל"ב; נתגלה, כי התנקש גם לנפש שלמית דודתו, שם, ל"ב, ז; אביו קבל מאת הקיסר רשות להמתו ומלא את הדבר, שם, ל"ג, ז.

אַנְטִיפֶטְרוֹס (ג) השמרוני. טוכן על בית אנטטיפטרוס (ב). גלה להורדוס אביו את נכליו, א, ל, ה. **אַנְטִיפֶטְרוֹס** (ד). בן שלמית אחות הורדוס. נסע אל רומי להבאיש את ריח ארכילאוס (ב) בעיני הקיסר, ב, ב, ה.

אַנְטִיפֶטְרִיס. עיר בארץ יהודה. על מקום העיר הזאת עבר לפנים החרין שעשה המלך אלכסנדרוס (ב), א, ד, ז; הורדוס קרא לה על שם אביו, שם, כ"א, ט; צסטיוס גלוס עלה עליה, ב, י"ט, א; נמלט שמה בדרך מנוסתו מירושלים, שם, ט; אספסינוס חנה בה שני ימים, ד, ה, א. **אַנְטִיפֶטְרוֹס**. יידו ויאיש-סודו של אנטטיפטרוס (ב), א, ל, ה; שם, ז; ל"ב, ו; אחיו היה רופא באלכסנדריה של מצרים, שם. **אַנְטִיפֶטְס** (א). בן הורדוס המלך ומלתי השמרונים, א, כ"ח, ד; אביו צוה לו את המלוכה, שם, ל"ב, ז, ובתוספת הַצֹּאֵה נתן לו רק משרת נסיך, שם, ל"ג, ז; נסע לרומי לבקש את המלוכה, ב, ב, ג; סבינוס הרומאי ואנטטיפטרוס (ד) עזרו לו, שם, ד-ה; הוקם לנסיך

ונחם אותם על מפלתם, שם, ו; שלח
 לכבש את הר־תבור, שם, ח; שלח את
 טיטוס על גוש־חלב, שם, ב; א; שר־
 צבאו רצו להתנפל על ירושלים בשעת
 מלחמת־האחים בעיר, אך הוא בצר את
 רוחם, שם, ו; ב; הם שמעו לעצתו,
 שם, ג; עלה על עבר־הירדן וכבש את
 גדור, שם, ז; ג; שלח לדרוך את הפליטים,
 שם, ד; שמע על ההומות בגליה ועלה
 למלחמה על ארץ יהודה, כבש את לוד
 ויבנה והושיב שם יהודים נאמנים בבריתו,
 שם, ת, א; שלח לכבש את יריחו, שם;
 בהגיעו אל ים־המלח בחן את תכונותיו,
 שם, ד, י; הקים מחנה ביריחו ובחזידו,
 שם, ט, א; שב אל קיסריה ושמע על
 התמורות ברומי, שם, ב; דחה את המלחמה
 בירושלים ושלח את בנו אל הקיסר
 גלבה, שם; יצא להלחם בארץ יהודה
 וכבש שני פלכים וגם החריב את אדום
 וכבש את כל הארץ מלבד ירושלים,
 הורדיו, מצדה ומכור, שם, ט; שב אל
 קיסריה, שם, י, ב; הצטער מאד על
 מלכות ויטליוס, שם; הלגינות שלו קראו
 אותו לקיסר, שם, ג וכו'. מוצינסו (נציב
 טוריה) ושרי־ההילדים האיזו בו לקבל
 את המלוכה, שם, ה; הוא שלח צירים
 אל אלכסנדריה והלגינות במצרים נשבעו
 לו שבועת אמונים, שם, ו; הלך אל
 בארות, שם; קרא ליוסף דרור ממאסרו,
 שם, ז; שלח צבא אל איטליה, שם, י"א,
 א; מלאכתו נעשתה על־ידי אחרים, שם,
 ב וכו'; בא אל אלכסנדריה וקבל בשורות
 טובות מרומי, שם, ה; שלח את טיטוס
 בנו להלחם בירושלים, שם; נסיעתו
 ממצרים אל רומי, ז, פרק ב; שלח את
 פילטוס נציב בסוריה, שם, ג, ד;
 קבלת פניו ברומי, שם, ד, א; שלח צבא
 אל גרמניה, שם, ב, ואל מוטיה, שם, ג;
 פרשת חג הנצחון, שם, ה, ד וכו'; בנה
 מקדש לאילית השלום ופאר אותו בתכלית
 ההודו, שם, ז; שלח פקדה למכור את
 כל ארץ היהודים, ש, ו; ו; שם שני

אנטיוכיה, שם ב, ד; כרת ברית עם
 אגריפס ועם בני צפורי, שם; שלח אל
 צפורי צבא, שם, ד, א; טיטוס בנו
 בא אליו עם שני לגיונות, שם, ב; ישב
 בעכו וסדר את צבאו, שם, ו, א; פרץ בארץ
 הגליל, שם, ב; חנה שם, שם ג; כבש
 את עיר גברה והמית את כל יושביה,
 שם, ז, א; עלה על יודפת, שם, ג; כי
 רצה לתפוש את יוסף, שם; חנה ליד
 המבצר, שם, ד; חזק את עבודת המצור,
 שם ח; הציג את מכונות־הקלע לפני
 המבצר, שם, ט; כעס על ערמת היהודים
 והחליט לכבש את המבצר ברעב, שם,
 י"א; קוה כי יאזלו המים מן העיר, שם,
 י"ג; צוה לרומאים לנטות מעל היהודים
 הנלחמים אתם כנואשים, שם, י"ח; צוה
 להגיש את האיל אל החומה, שם, י"ט;
 גפצע בעת המצור בעקבו, שם, כ"ב;
 אסף את צבאו להרעיש את חומת יודפת,
 שם, כ"ד; בקש לנתם את צבאו אחרי
 המסלה בעת רעש המבצר, שם, ק; שלח
 את טרינוס לכבש את יפה, שם, ל"א;
 שלח את צראליס לכבש את הר־גרזיום,
 שם, ל"ב; פליט יהודי גלה לו תחבולה
 לכבש את המבצר, שם, ל"ג; שלח שני
 שר־צבא אל המערה ביודפת לקחת את
 יוסף, שם, ה, א; לא יעץ עליו רעה,
 שם, ב; יוסף הובא אליו, שם ח; יוסף
 גלה לו בסוד, שהוא עתיד להיות לקיסר,
 שם, ט; הוא החל להאמין בדבר, שם,
 ולא שלח את יוסף אל גירון, שם;
 עלה על יפו, שם, ט, א; נסע אל
 אגריפס השני, שם, ז; כבש את טבריה
 בברית שלום, שם, ח; מלחמתו על טריכי,
 שם, פרק י; נלחם עם בני־העיר על ים
 כנרת, שם, פרשה ט; ישב לכסא משפט
 בטיכני והפך את בריתו לבורחי העיר
 והמית רבים בהם ורבים הגדול מכר
 לעבדים, שם, י; עלה על גמלא, ד, א,
 ג; יחד עם אנש־צבאו חדר דרך הפרץ
 אל העיר ונמצא בכל רע ונמלט בדרך
 פלא, שם, ה; פנה בנאם אל אנש־חילו

שחד אותה בכסף לכתוב שטנה על שלמית, א, ז"ב, ו; הורדוס התאונן עליה באוני הקיסר, שם, ז; הומתה במצות הקיסר, שם, ז"ג, ז;

אָקְרָה. עֵין חֶקְרָה, חֶקְרָא.

אָרְבֵּל. כפר בגליל בקרבת המערות, א, ט"ז, ב. [א, ב, כ, ו].

אָרְגֵב. השם המקראי של חבל טְרָכוֹן (Trachonitis). בתחלה היתה הארץ נחלת

זנוזורים ואחר־כך נתנה הקיסר להורדוס, א, כ, ד; הורדוס צוה אותה לפיליפוס

בנו, שם, ז"ג, ח; הקיסר אשר את הַצָּאָה, ב, ו, ג; אגריפס הראשון (ב)

משל בה, שם, י"א, ה; ואחר־כך קבל אותה אגריפס השני (ג), שם, י"ב, ח,

ושלח משם אנשי־צבא אל ירושלים כנגד המורדים, שם, י"ז, ד; בדרך שמה נמצא

יאור־הקערה, ג, י, ז.

אָרְגֹס (Argos). עיר בין הדרומית. שם נמצא פסל הֵירָה, א, כ"א, ז.

אָרְדָּלָא (Ardalas). אחד משלישי שמעון בן גיורא, ז, ז, א.

אָרוֹס. שם מקום, ב, ב, א.

אָרְיוֹס, שר צבא רומי, נהרג על־ידי היהודים, ב, ד, ג; שם, ה, א.

אָרְכִיּוֹן (Archivum ברומית). בית גנזי הכתבים והספרות. א) בירושלים, נשרף על־ידי המורדים, ב, י"ז, ו; ושוב על־ידי הרומאים, ו, ו, ג; ב) באנטיוכיה,

נשרף על־ידי ריקים ופוחזים, ז, ג, ד.

אָרְכִיֶּלְאֹס (א) (רומית: Archelaus). מלך קפודיקא, חותן אלכסנדרוס בן הורדוס,

א, כ"ג, א; עשה אכסניה להורדוס, שם, ד; יחוסו לבית אבותיו, שם, כ"ד, ב;

בא אל ירושלים והקים שלום בין הורדוס ובין אלכסנדרוס, שם, פרק כ"ה; אלכסנדרוס

רצה לברוח אליו, שם, כ"ו, ב; בתו שבה אליו, א, כ"ח, א; ב, ז, ד; היה מגן

ליתומי אלכסנדרוס, א, כ"ח, ד.

אָרְכִיֶּלְאֹס (ב). בן הורדוס המלך ומלחקי השמונתי, א, כ"ח, ד; התחנך ברומי,

שם, ז"א, א; אנטיפטרוס אחיו בקס

אדרכמונים מס על כל אדם מישראל, שם; יחסו אל אנטיוכוס מלך קומחי,

שם, פרק ז; צוה לסגור את בית־חוניו, שם, י, ב וכו'; עשה הקירה בדבר

הלשנות הנציב קטולוס, שם, י"א, ג.

אָפּוֹדְרוֹמִין (היפודרומוס). מקום מרוץ הטוסים המתחרים. א) ביריחו, א, ז"ג, ו;

ב) בירושלים, ב, ד, א; ג) בטריכי, שם, כ"א, ד.

אָפּוֹלֹן (Appollo). אלהי היונים. מקדשו ברומי על גבעת פלטינוס, ב, א, ו.

אָפּוֹלֹנִיקָה (ארסוף). עיר. נבנתה במצות גביניוס, א, ח, ד.

אָפּוֹסִוס. יועץ טוב לפפאל בן אנטיפטרוס, א, י"ג, ה.

אָפּמִיָּה (Apamea). עיר בסוריה, א, י, י; היהודים לא טבלו בה בשעת המהומות,

ב, י"ח, ה.

אָפּוֹסִיס. בן אנטיוכוס מלך קומחי. נלחם על ירושלים במחנה טיטוס, ה, י"א, ג;

הָנָן על ארצו בפני נציב סוריה וברח אל הערתיים ואחר־כך שב אל רומי, ז,

א, וכו'.

אָפֶק. שם מגדל, שחלקטו אליו היהודים בעת פולמוס צפטיוס גלוס, ב, י"ט, א.

אָצְטִידִין (Stadion ביוונית). בעיר קיסריה. שם ישב פילטוס הנציב לשמוע את

טענות היהודים, ב, ט, ג. ביונית גם אמפיטיאטרון.

אָקְטָוִיָּה (Octavia). על שמה נקרא אולם ברומי, ששם התאספו חברי מועצת־הזקנים

וטובי רומי בשעת הג'הנצחון, ז, ה, ד. היא בת קלודיוס קיסר, שַנְּשָׂאָה לגירון,

ב, י"ד, ח.

אָקְטוֹיִנּוֹס. עֵין צִיזֵר (ג).

אָקְטִידָה. עֵין אֶקְטִיוֹן.

אָקְטִיוִן (Actium). מקום המלחמה המכרעת בין אנטוניוס ובין אוקטיונוס קיסר, א,

כ, א; לִיזְכֵר המלחמה קבע הקיסר משחקים אחת לארבע שנים, שנקראו

אֶקְטִיִּדוֹת *שם, ד.

אָקְמִי. שם שפחת הקיסרית ליוויה. אנטיפטרוס

[שם, ז, ב]. נמצא מעל לגזית המחבר על-ידי גשר עם הרה"בית. שם עמד אגריפס השני (ג) והוכיח את היהודים, ב, ט"ז, ג.

אַרְמוֹן-הַמַּלְכִּים. בעיר התחתונה (כנראה, ארמון הילני), ו, ז, א.

אַרְמוֹן מְלִיכָא (מונבו) מלך חדיב, בירושלים, לא רחוק ממצען השלח בדרום-מזרח העיר, ה, ו, א.

אַרְמוֹן הַקִּיסָר אספטינוס. ברומי, ז, ה, ז. **אַרְמִיזָה.** מקום מחנה-צבא הורדוס במלחמתו עם הערבים, א, י"ט, א; הערבים כבשו אותה, שם.

אַרְמֵינִיָּה (רומית Armenia). מדינה גדולה מצפון לסוריה, א, ה, ג; בני אלכסנדרוס בן הורדוס מלכו בארמניה הגדולה, ב, י"א, ו; אריסטובולוס, בן הורדוס השני, מלך כלקיס, מלך בארמניה הקטנה, שם, י"ג, ב; האַלְנִים התנפלו עליה, ז, ו, ד.

אַיְרֵנָּיֹס (Irenaeus) הנואם, אנטטיפס (א) בטח בכח מליצתו, ב, ב, ג.

אַרִּיסְטָאוֹס (Aristeus). סופר המועצה (הסנהדרין) בירושלים, נהרג עם ט"ז חשובי ירושלים על-ידי שמעון בן גיורא, ה, י"ג, א.

אַרְסִטֹבֻלוֹס (א) בן הורקנוס (א) החשמונאי. כבש את שמרון ואת בית-שאן בחיי אביו והכה את אנטיוכוס (ד) מלך סוריה, א, ב, ג; היה לנשיא ולכהן גדול וחדש את המלוכה ביהודה, שם, ג, א; אסר את אחיו ואת אמו בכלא ונתן לאמו למות ברעב, שם; רצח אחיו אנטיגנוס (א) ומוסר כליותיו ומותו שלא בעונתו, שם, ב וכו'.

אַרְסִטֹבֻלוֹס (ב) בן אלכסנדרוס (ב) החשמונאי. נשאר הדיוט בעת מלכות אמו אלכסנדרה, א, ה, א; אליו נמלטו אנשי-המעלה מחמת הפרושים, שם, ג; כבש את כל המבצרים, שם, ד; הורקנוס ירא אותו ואמו שמה משמר על אשתו וילדיו, שם; אחרי מות אמו נצח את אחיו ותפס את המלוכה, שם, ו, א;

להפטר ממנו, שם; אביו העבירו מנחלתו, שם, ל"ב, ז; בתוספת הצנאה כתב לו את המלוכה, שם, ל"ג, ז; קבר את אביו, שם, ט; עלה אל בית-המקדש, ב, א, א; טענות בני-ירושלים כנגדו, שם, ב; העם מרד בו בחג-המצות והוא השקיט את המרידה בעזרת הצבא, שם, ג; עשה מטבח בהרה"בית, שם; נסע לרומי והתעצם עם אחיו, שם, פרק ב; צירי היהודים בקשו את הקיסר שלא להקימו לראש עליהם, שם, ו, א; הקיסר הקימו לראש-עם, שם, ג; נשיאותו, שם, ז, ג; הוסר מכסאו והגלה אל גליה, שם; חלומו, שם; חלום אשתו גלפירה, שם, ד; ארצו נהפכה לנציבות רומאית, שם, ח, א. **אַרְכִּיֶּאֹס** (ג). בן מגדת או בגדה. מראשי גדוד שמעון בן גיורא. בגד ונפל אל הרומאים, וטיטוס נתן לו את נפשו לשלש, ו, ד, ב.

אַרְמוֹן-אֲגְרִיפָּס. בירושלים. נשרף על-ידי המורדים, ב, י"ז, ו.

אַרְמוֹן (בית) - **בְּרִנְיָקִי.** בירושלים. נשרף על-ידי המורדים, ב, י"ז, ו.

אַרְמוֹן (או בית, או חצר) **גִּרְפָּטִי** קרובת מלך חדיב. בירושלים. שמה נמלטו אנשי יוחנן בן-עזי מפני האדומים שמרדו בו, ואחר-כך גרשו משם אל הרה"בית, ד, ט, י"א.

אַרְמוֹן הַלְּנִי (הילני). מלכת חדיב. בירושלים, בעיר התחתונה, ה, ו, א; ו, ג.

אַרְמוֹן הַיְיָדֹס (הורדוס). א) בירושלים, א, כ"א, א; ב, י"ד, ח; שם, ט"ו, א; הרומאים טובי העם נמלטו שמה, שם, י"ז, ו וכו'; המורדים כבשו אותו, שם; תבניתו וצורתו, ה, ד, ד; טיטוס שפך עליו טולדה, ו, ח, א. - ב) ביריחו. בניגו, א, כ"א, ד; נשרף אחרי מות הורדוס על-ידי המורדים, ב, ד, א. - ג) במכור, ז, ו, ב. - ד) במצדה, שם, ה, ג וכו' - ה) בהירודיון (הורדיון), א, י"ג, ח; שם, כ"א, י.

אַרְמוֹן-הַחֲשֻמוֹנָאִים. בירושלים [א, ו, א],

שם; ו; אשתו ברניקי ובניו, שם, כ"ח, א; ב, ט, ה; שם, י"א, ו.
אַרְסִטוֹבּוֹלוֹס (ה) בן אריסטובולוס (ד) וברניקי. אחי המלך אגריפס הראשון, א, כ"א, א; ב, י"ב, ו.

אַרְסִנְסוֹס. פליט מארץ הפרתים. נשלח על־ידי גביניוס לרומי, א, ח, ז.

אַרְפָּה (ערפא? Alpha). קצה גבול מלכות אגריפס השני (ג) במזרח, ג, ג, ה.

אַרְתָּבּוֹזוֹ. ממשפחת המלוכה של הפרתים. נלקח בשבי על־ידי אנטוניוס, א, י"ט, ה.

אַשְׁדּוֹד (אזוטוס). עיר בשפלה. נקרעה על־ידי פומפיוס מעל גבול היהודים, א, ז, ז; נבנתה על־ידי גביניוס, שם, ח, ד; אספסינוס כרת עמה ברית, ד, ג, ג.

אַשּׁוּר. שם ממשלה. עֵין סַנְחַרִּיב. מַחְנֵה הַשּׁוּרִים.

אַשְׁקֵלוֹן. עיר בשפלה, בקרבת חוף הים, א, ט, ב; שם, ג; הורדוס בנה שם מרחצאות, שם, כ"א, י"א; גם ארמון־מלך נמצא שם, ב, ו, ג; המורדים התנפלו עליה, שם, י"ח, א; יושביה הכריחו את היהודים, שם, ה; היהודים נלחמו עליה ונגפו מגפה קשה, ג, פרק ב; טיטוס עבר עליה, ד, י"א, ה.

אַתּוֹן (Otho). קיסר ברומי, נָצַח על־ידי חיל ויטליוס וטרף גפשו בכפו, ד, ט, ב; שם, ט.

אַתְיָנִי (אתונה). עיר מפרסמת ביוון, א, ט"ז, ד; הורדוס גמל ליושביה חסדים גדולים, א, כ"א, י"א; לפנים היתה עיר אוהבת החפש ואחר־כך הכניסה את ראשה בעל הרומאים, ב, ט"ז, ד.

אַתְרִגְיָוִס. רועה ששם עצמו למלך ביהודה בשעת המבוכות אחרי מות הורדוס, ב, ד, ג.

אחיו הפר את בריתו ובא להלחם בו בעזרת חיל הרתת הערבי, שם, ב; הרומאים התערבו בדבר, שם, ב—ד; פומפיוס התעבר בו ויצאו עליו למלחמה, שם, ה, ושם עליו משמר, שם, ז, א; הוליך אותו עם בניו בשבי אל רומי, שם, ז; מעשי אלכסנדרוס בנו, שם, ח, ב וכו'; ברח מרומי וקרא למרד ביהודה, ושוב נפל בשבי והובל אל רומי, שם, ו; ציור קרא לו דרור ונתן בידו שני לגיונות להלחם בארצות המזרח כנגד חיל פומפיוס, שם, ט, א; אוהבי פומפיוס המיתוהו ברעל, שם; גופחו נטמנה בדבש ונשלחה אחר־כך אל היהודים להקבר בקברות אבותיו, שם.

אַרְסִטוֹבּוֹלוֹס (ג) א, אלכסנדרוס (ג) החשמונאי. אחי מרים אשת הורדוס המלך. נתמנה לכהן גדול בהיותו בן י"ז, והגלים טבעו אותו בבִּרְכָה ביריחו במצות הורדוס, א, כ"ב, ג. נ"א יונתן.

אַרְסִטוֹבּוֹלוֹס (ד) בן הורדוס המלך ומרים החשמונאית. אחי אלכסנדרוס (ג). שנא את אביו, א, כ"ג, א; קנא באנטיפטרוס אחיו, שם, כ"ד, א; אם אנטיפטרוס רדפה אותו, שם, ב; היה חתן שלמית דודתו, שם, ג; בז לאשתו על בוז משפחתה, שם; עדי שקר ענו בו, כי נוסד עם אחיו אלכסנדרוס להמית את אביו, שם, כ"ד, ח; איריקלס מצא מהלכים בביתו, שם, כ"ו, ב, והבל עליו מזמות, שם; רצה לכרות פח לשלמית, שם, כ"ז, א, והפך את הקערה על פיה ונאסר בקַדַת אביו, שם, ב; נדון יחד עם אחיו למיתתו, שם, ג וכו'; הומת בעיר סבסטי ועצמותיו נקברו באלכסנדריון,

ב

החשמונאית, שם, כ"ז, ב; הלוצי העיר השחתפו בפולמוס ורוס, ב, ה, א; היתה מפרסמת בבניניה הנאים, שם, י"ח, ט; שמה באו בני כל ערי טוריה להמליך

בְּאַרוֹת או בִּירוֹת (רומית Berytus). עיר צידונית עתיקה ואחר־כך מושבה רומית. הורדוס בנה בה אולימפיעודים, א, כ"א, י"א, ושם דן את שני בניו ממרים

בֵּית־אֵל. עיר. נכבשה על־ידי אספסינוס, ד, ט, א.

בֵּית־גְּבְרִי (כית־גוברין). עיר בארץ אדום, ד, ה, א. (ג'א: בית־ריס).

בֵּית־דִּין. (א) של פקידי הרומאים וקרובי הורדוס, א, כ"ז, ב—ג. (ב) של שבעים שִׁמְרָן יוסף בן מתתיהו בגליל ובתי־דין של שבעה בכל עיר ועיר, ב, כ, ה. — (ג) של שבעים שִׁמְרָן הקנאים בירושלים, ד, ה, ד.

בֵּית־נִינְה (Bithynia). מדינה באסיה הקטנה, א, י"ב, ה; ב, ט"ו, ד; מחיל המדינה השתתפו בפולמוס טיטוס, ו, א, ח.

בֵּית־זְכַרְיָה. מקום בין בית־צור ובין ירושלים. שם נלחם יהודה המכבי עם חיל אנטיוכוס החמישי (ב) ואחיו אלעזר דקר את הפיל ונחנק, א, ה, ה.

בֵּית־חֹנִינִי (נחוגנין). מקדש היהודים בנפת בית־שמש (הליופוליס) במצרים. נבנה בשעת גזרת אנטיוכוס, א, א, א; מעשה בנינו ותבניתו, *ז, י, ב—ג; נסגרו במקדת אספסינוס על־ידי נציב מצרים, שם, ד.

בֵּית־חֹרְזֵן. כפר ידוע בדרך מירושלים אל לוד. על־ידו שרדו היהודים את רכוש סטיפנוס עבד הקיסר, ב, י"ב, ג; צטטוס גלוס עבר עליו בעלותו על ירושלים, שם, י"ט, א; שמעון בן גיורא התנפל על צבא הרומאים מאחור על־יד המקום הזה, שם, ב; מפלת הרומאים על־יד ב"ה, *שם, ח—ט.

בֵּית־הַיְשִׁימוֹת. עיר בכרך הירדן. נכבשה על־ידי אספסינוס, *ד, ז, ו.

בֵּית־הַכְּנֶסֶת. (א) בקיסריה, שנבנה על קרקע נכרים (משערים, שזהו „כנסתא מרדתא דקסרין“ של התלמוד), ב, י"ד, ד—ה. (ב) באנטיוכיה, שנמצאו בו כל־הנחשת שהוציא אנטיוכוס מבית־המקדש, ז, ג, ב.

בֵּית־לְפִטְפִי (בית־לחם ונטופה?) פלך בארץ יהודה, *ד, ה, א. (עין גם פְּלִי, ג, ג, ה).

בֵּית־הַמְּקֹדֶשׁ בירושלים. אנטיוכוס (א)

את אספסינוס, ד, י, ה; טיטוס ערך שם משחק־רצח לשבויים היהודים, ז, ג, א, ונסע משם אל ארץ סוריה, שם, ה, א.

בְּאֵר־שֶׁבַע. עיר בגליל, שבצר יוסף את חומותיה, *ב, כ, ו; עיר הגבול בין הגליל התחתון והעליון, ג, ג, א.

בְּבֵלוֹס. עין גבול.

בְּדִרְיָקוֹן (Bedriacum). עיר באיטליה הצפונית. על־ידה נגף חיל הקיסר אתון לפני חיל ויטליוס, ד, ט, ז. (ג'א פריגדיקון).

בְּזֵדָה. מקום לא רחוק מאשקלון, ג, ב, ג. (ג'א: בֶּזְדָה ק).

בְּזֵתָא (או בצתא) (Bezetha). חלק העיר ההדשה בצפון ירושלים, ב, טו, ה; נלכד ונשרף על־ידי צטטוס גלוס, שם, י"ט, ד; מקומו ותאורו, ה, ד, ב; הגבעה שעליה נבנה חלק־עיר זה היחה גבוהה, שם, ה, ח.

בְּיֵרָה (הבירה) או פְּרִיס. מצודה לצפון־מערב הר־הבית, שנקראה אחר־כך אנטוניה, עם מנהרות תחתיה, א, ג, ג ושם, ה, ד; נבנתה על־ידי הורדוס ברב פאר ונקראה על שם אוהבו אנטוניוס (א), שם, כ"א, א; פלורוס בקש לכבשה, ב, ט"ו, ה; היהודים שרפו את האולמים המחברים אותה עם המקדש, שם, ו; נכבשה ונשרפה על־ידי המורדים, שם, י"ז, ז; ה, ד, ד; תבניתה המפורסמת, ה, ה, ח; שם, ו, ב; יוחנן בן לוי ישב בה, שם, ז, ג; טיטוס שפך עליה טוללה והיהודים נלחמו בו, שם, ט, ב; שתי טוללות נשפכו עליה ונהרסו על־ידי חתירה שחתרו אנשי יוחנן, שם, י"א, ד; שם, ו; המלחמות עליה וכבושה, ו, פרק א; טיטוס צוה להרסה, שם, ב, א; שם ה; נהרסה עד היסוד, שם ז; טיטוס נטה שם את אהליו, שם, ד, ה.

בֵּית־אֲזוּב (או בית־אזובא). כפר בעבר־הירדן, ו, ג, ד (עין מר'ה).

הוציא ממנו את כלי־הקדש ובטל בו את העבודה ג' שנים ומחצה, א, א; יהודה המכבי טהרו וחנוך את המזבח, שם; ד; אנטיגנוס (א) בא אליו להתפלל לשלום אחיו החולה, שם, ג; ב; הורקנוס (ב) ואריסטובולוס (ב) כרתו בו ברית שלום, שם, ו; א; פומפיוס ראה את הזק משגבו, שם, ז; א; אנשי שלום אריסטובולוס נמלטו אליו, שם, ב; פומפיוס צר עליו, שם, ג; וכבש אותו, שם; ד; הכהנים לא עזבו אותו ונהרגו על עבודתם, שם; ה; פומפיוס הלל את הדביר, שם, ו; לא נגע בקדשי ההיכל ובאוצרו וצוה לטהר את המקדש ולהמשיך את העבודה, שם; קרטוס בזז את אוצר המקדש, שם, ח; ג; מלחמות בין הפרתים ואנשי אנטיגנוס ובין אנשי הורדוס בקרבחו, שם, י"ג; ג; רבים מן היהודים נמלטו אליו בשעת המצור של הורדוס יסוסיוס, שם, י"ה; א; הורדוס לא נתן לרומאים הכובשים לחלל את צפוניו, שם; ג; סוסיוס הניח בו זרזוהב, שם; הורדוס חדש אותו בהדרת־תפארת ובנה עליו אולמים נפלאים, שם, כ"א; א; אולם שם על שער המקדש נשר של זהב ושני חכמים העירו את תלמידיהם להרסו, שם, ל"ג; ב-ג; ארכילאוס הלך אליו לקבל את ברכת העם, שם, ב; א; מרידה בחצר המקדש ורצח גדול על־ידי צבא ארכילאוס, שם; ג; מלחמה קשה עם הרומאים בחצר בית־המקדש, שם, ג; א-ב; שרפת האולמים ולשד אוצר המקדש על־ידי סבינוס, שם; ג; פילטוס הוציא כסף מן האוצר, שם, ט; ד; הקיסר גיוס צוה להציג צלמו בהיכל, שם, י; א; רצח בחצר בית־המקדש בימי קומנוס, שם, י"ב; א; פלורוס שלח לקחת כסף מאוצר בית־המקדש שם, י"ד; ו; הוא רצה לכבשו ולא עלתה בידו, שם, ט"ו; ה; המורדים שרפו את האולמים המחברים אותו אל הבירה, שם; ו; נפולטינוס פגד אותו, שם, ט"ז; ב; אלעזר בן חנניה השבית

את הקרבן לשלום הקיסר, שם, י"ז; ב; על־דבר קרבנות הנכרים ומתנותיהם בבית־המקדש, שם, ג-ד; המורדים תפשו אותו, שם; ה; צסטיוס גלוס השתצר עליו, שם, י"ט; ה; ונסוג אחור, שם, ז; העם התאסף שם לטפס עצה על־דבר המרד ובחר לו מנהיגים, שם, כ; ג; היה למצודת־משגב לקנאים, ד, ג; ז; חנן בן חנן העיר את בני ירושלים לפדותו מידם, שם, י; החצר החיצונה נפלה בידי בני ירושלים והקנאים ברחו מפניהם אל העזרה וחנן בן חנן צר עליהם, שם, י"ב; הקנאים משכו שמה את האדומים הבאים אל ירושלים, שם, ד; ז; מלחמה גוראה ורצח גדול בחצר החיצונה, שם, ה; א; אנשי יוחנן בן לוי נדחפו שמה על־ידי האדומים, שם, ט; י"א; שמעון בן גיורא נלחם עליהם, שם, י"ב; מלחמות בין יוחנן בן לוי ובין הקנאים בחצר בית־המקדש וכו', ה, א, ב-ה; יוחנן נצח את הקנאים וכבשו, שם, ג; א; חומת ירושלים נשענה עליו משתי קצותיה, שם, ד; ב; ת בנית המקדש לחלקיו, * שם, פרק ה; יוחנן חלל אותו ומצל בקדשו, שם, י"ג; ו; חיל טיטוס נלחם עליו בפעם הראשונה, ו, א, ז-ח; המלחמות על החצר החיצונה, שם, פרק ב - פרק ג; המלחמה על העזרה, שם, ד, א; טיטוס נועץ עם שריו בדבר גורל ההיכל, שם, ג; כבוש חצר הפנימית, שם, ד; איש־צבא רומאי שלח אש אל חלון ההיכל, שם, ה וכו'; טיטוס בקש להצילו ולא יכול, שם, ו וכו'; נכנס לפני ולפנים, שם; ז; שרפת ההיכל, שם; הרהורי המחבר על חרבן בית־המקדש, שם; ח; תמונת המקדש הבורר, שם, ה, א; קץ חרבנו, שם; ב; האותות שפשרו את חרבנו, שם; ג; הרומאים קראו על משואותיו את טיטוס למשל־מנצח (אימפרטור), שם, ו, א; הרומאים אספו שמה את השבויים וחתכו את דינם, שם, ט, ב.

אפיפנס וקראו לו לעלות על ארץ יהודה, א, א, א. א.

בַּסוּס (Caecilius Bassus). שרצבא רומאי בארצות המזרח. המית את סקסטוס ציור, א, י; כרת ברית עם מורקוס נציב טוריה, שם, י"א, א.

בַּסוּס (Lucilius Bassus). ציר (לגטוס) ומפקד בארץ יהודה. נשלח שמה אחרי החרבן וכבש את הורדיון ומכור ואת יער ירדי, ז, ו, א וכו'; מכר (או נתן בחכירה) את כל הארץ במצות הקיסר, שם, שם, ד; מת (בארץ יהודה), שם, ח, א. **בֶּסְפֹרָנִים** (Bosphorani). יושבי מדינה שעל שפת הים השחור, ב, ט"ז, ד.

בעל הנסים. צין: נביא, נביא-שקר. **בְּעֵרָה** (Baaras). מקום מעינות חמים בקרבת מכור, *ז, ו, ג. **בקעת אנטיוכוס**. ממזרח לירדן. נכבשה על-ידי אלכסנדרוס (ב) ינאי החשמונאי, א, ד, ח.

בַּרְזַפְרָנָא (Barzapharnes). אחשדרפן של הפרתים. כבש את טוריה וארץ-ישראל והמליך את אנטיגנוס (ב), א, י"ג, א וכו'. **בְּרוֹטוּס** (מרקוס יוגיוס). רצה את יוליוס ציור, א, י"א, א.

בְּרִטְנִיָה. אי מעוז-הים, שנכבש על-ידי הרומאים, *ב, ט"ז, ד, גם ו, ו, ב; אספסינוס נלחם שם ועשה לו שם גבורים, ג, א, ב; צראלים הוקם שם לנציב, ז, ד, ב.

בְּרִטְנִיקוּס. בן הקיסר קלודיוס ומסלינה, ב, י"ב, ח.

בְּרִיֶסְלוֹן (Brixsellum). עיר באיטליה הצפונית. שם טרף הקיסר אתון את נפשו בכפו, ד, ט, א.

בְּרִנְדוּסִיּוֹן (Brundisium). עכשו: ברינדיסי. עיר החוף באיטליה המזרחית. הורדוס בא שמה, א, י"ד, ג.

בְּרִנְיָקִי (א) (Bernice). בת שלמית אחות הורדוס. אשת אריסטובולוס (ד) בן הורדוס [א, כ"ג, א; כ"ד, ג], א, כ"ח, א. אם אגריפס (ב).

בֵּית-נְמֶרְהָ (Bethennabris). עיר בעבר-הירדן. נכבשה על-ידי חיל אספסינוס, *ד, ז, ד.

בֵּית-עֵדְשִׁים (או אפוניס). כפר בקרבת ירושלים, שעליו עבר הדיק של הרומאים, ה, י"ב, ב.

בֵּית-צוֹא. מקום במערב ירושלים סמוך לחומה, ה, ד, ב.

בֵּית-צוֹר או צוֹר. מבצר בדרום יהודה. נכבש על-ידי אנטיוכוס החמישי (ב), א, א, ה.

בֵּית-הָרְמָה או בֵּית רְמָתָה (Betharamphtha). עיר בכרך הירדן, נקראה על-ידי אנטיפס בשם יוליוס או ליויס, ב, ט, א [ד, ז, ו].

בֵּית-שָׁאן. עיר במערב הירדן. ביונית סקתופוליס (Scythopolis). נלכדה על-ידי שני בני הורקנוס (א), א, ב, ז; פומפיוס עבר על-ידה את הירדן, שם, ז, ה, וקרע אותה מעל גבול היהודים, שם, ז, ז; גביניוס בנה אותה, שם, ח, ד; היהודים התנפלו עליה בראשית המרד, ב, י"ח, א; היהודים היושבים בעיר כרתו ברית עם האזרחים היוונים ונלחמו באחיהם העולים על העיר, והיונים בגדו בהם והמיתום, שם, ג-ד; קרובה לגבול הגליל, ג, ג, א; הלגיון הט"ו חנה שם בימות הגשמים, שם, ט, א; טיטוס בא שמה, שם, ז; הלגיון העשירי חנה שם, ד, ב, א.

בֵּית-שֶׁמֶשׁ. צין הליפוליס. **בְּפִחִידָס**. ראש-הצבא לאנטיוכוס הרביעי המצור לישראל, א, א, ב; שם, ג.

בֵּל או בֵּלְיוֹס. נהר על-יד עכו. שם מקום הזוכית, ב, י, ב.

בַּלְנִיָה (Balanea). עיר בטוריה. הורדוס עשה לה טובות רבות, א, כ"א, י"ב.

בְּמִטְרִיס. עיר שנמלטו אליה [הפרושים] שונאי אלכסנדרוס (ב) ינאי. נכבשה על-ידי א, ד, ו. נ"א בית-אימי או בית-אומי.

בְּנֵי טוֹבִיָה. גרשו על-ידי חנינו הכהן הגדול מירושלים, וברחו אל אנטיוכוס

בְּרִינְקִי (ב). בת זמך אגריפס (ב) וקפרוס. אשת אחי אביה הורדוס מלך כלקיס. ילדה לו שני בנים, ב, י"א, ו; היתה בירושלים בשעה רציחות פלורוס והתחננה אצלו ולא שמע בקולה ונמצאה בסכנה, שם, ט"ו, א; וקריבה קרבן-זויר במקדש, שם. (עמדה יווד עם אחיה הגואם אל העם, שם, ט"ז, ג).

בְּרִינְקִי (ג). אשת אלכסנדרוס (י) מקיריגי. הומתה יחד עם בעלה עלידי הנציב הרומאי בלוב, ז, י"א, ג.

בְּרִינְקִינֹוס (Bernicianus). בן הורדוס מלך כלקיס וברניקי (א), ב, י"א, ב.

בְּרִיקָאִי (Boraacus). ציר אגריפס השני

(ג) אל יהודי ירושלים. הפה וגרש על-ידי המורדים, ב, י"ט, ג.

בְּרִיקָאִי או ענות. כפר הגבול בין שמרון ובין יהודה, ג, ג, ה.

בַּטָּנָא (Batanaea). מדינה בעבר-הירדן, נחלת לייסניס וזנודורוס, נמסרה להורדוס, א, כ, ד; ואחריו לבנו פיליפוס, ב, ו, ג; [ואחריו לאגריפס הראשון (ב), שם, י"א, ח]; ואחריו לאגריפס (א) השני, שם, י"ב, ח; שם, י"ז, ד; שבעים מזקני הארץ נרצחו על-ידי נואר, *שם, י"ח, ו; חלק מלכות אגריפס, ג, ג, ה.

בַּתְיָלוֹס. עבד מִשְׁחָרֵר שֶׁל אַנְטִיפֶטְרוֹס (ב). גלה את סודומיו להורדוס אביו, א, ט"א, א.

ג

גלוס חנה שם בעת עלותו על ירושלים, ב, י"ט, א-ב, ובמנוסתו, שם, ז.

גְּבֻעַת שְׂאֵל. כפר. בקרבתו חנה טיטוס, ה, ב, א.

גְּבָרָה (Gadara). עיר בגליל. נכבשה על-ידי אספטיגוס, ג, ז, א.

גְּדִירָה (או גֵּדֵס הוא קֵדֵשׁ. עכשו קדיקס). עיר בחוף ארץ אספמיה, ב, ט"ז, ד.

גְּדָרָה (גדר, גדרה, Gadara). העיר הראשית בעבר-הירדן של היהודים (פְּרִיָה). מקום סנהדריה בימי גביניוס הנציב (2), א, ח, ה; אספטיגוס עלה עליה וכבשה בשלום אחרי שברחו המורדים ממנה, ד, ז, ג.

גְּדָרָה (גדרה, Gadara). אחת מעשר ערי היונים (דקפוליס) במזרח הירדן. אלכסנדר ינאי כבש אותה במצור, א, ד, ב; פומפיוס קרע אותה מעל נחלת היהודים ובנה את חרבותיה, שם, ז, ז; הקיטר אוגוסטוס נתן אותה להורדוס, שם, ג, ג; וקרעה ממלכותו אחרי מותו, ב, ו, ג; המורדים התנפלו עליה, שם, י"ח, א; יושביה הציקו ליהודים אשר בקרבם, שם, ה; קרובה לתחום הגליל, ג, ג, א; פליטי העיר נמכרו לעבדים אחרי כבוש טריכי, שם, י, י.

גְּאֵלָה. גואלים ונביאי־שקר שהתעו את העם אחריהם בימי הנציב פליכס, ב, י"ג ד-ה; בשעת שרפת בית-המקדש, ו, ה, ב.

גְּבִינְיוֹס הרומאי, ידידו של פומפיוס. נשלח אל ירושלים לגבות כסף-ענושים ולא יכול להכנס אל העיר, א, ו, ו; הוקם לנציב בסוריה ונלחם עם אלכסנדרוס (ג) בן אריסטובולוס (ב), שם, ח, א-ה; בנה והושיב את ערי היונים בארץ-ישראל, שם, ד; חלק את ארץ היהודים לחמש סנהדראות, שם, ה; נלחם באריסטובולוס (ב), שם, ו; מלא את הבסתתו לאשת אריסטובולוס, שם; רצה להלחם בפרתים והכרח לפנות אל ארץ מצרים ושוב נלחם באלכסנדרוס, שם, ז; בא אל ירושלים ומלא את רצון אנטיופטרס, שם.

גְּבִילָה. ביונית ביבלוס (רומית: Byblus). עיר כנענית ידועה בחוף ארץ סוריה. הורדוס בנה עליה חומה, א, כ"א, י"א.

גְּבִילָה. עיר שנקרעה מעל ממשלת היהודים ונבנתה על-ידי גביניוס, א, ח, ד. נ"א גמלא.

גְּבֻעָה (Goba). עיר הרוכבים בקרבת עכו והר הכרמל. המורדים התנפלו עליה, ב, י"ח, א; על-ידיה התחיל גבול הגליל התחתון, ג, ג, א.

גְּבֻעָה (גבעון). כפר מצפון לירושלים. צסטיוס

גָּלוּן (הַגָּלוּן). מדינה ממזרח לים כנרת (Gaulanitis) ואחת הערים שבמדינה זו (Gaulana). שם נשמד חיל אלכסנדרוס (ב) ינאי החשמונאי, א, ד, ד; נכבשה על-ידי המלך הזה, שם, ח. — בגולן התחתון בנה פיליפוס בן הורדוס המלך את יוליס (בית-צידא), ב, ט, א; הקיסר קלודיוס נתנה למלך אגריפס השני (ג), שם, י"ב, ח; היהודים החריבו אותה בשעת המרד, שם, י"ח, א; יוסיפוס בנה בה חומה על שלש צירים (סייליקיה, סוגי וגמלא), שם, כ, ו; היא מעבר לגבול הגליל, ג, ג, א; פליטי המדינה נתפשו בטריכי והומתו או נמכרו לעבדים, שם, י. — הגולן העליון והגולן התחתון, ד, א, א.

גָּלוּן (הַגָּלוּן). עיר בצורה בגליל העליון, מקום יוחנן בן-לוי, שבנה את חומותיה במצות יוסף בן-מתתיהו, *ב, כ, ו; שם, כ"א, א—ב; מרדה ביוסף, שם, ז—ח; טיטוס צר עליה וכבשה בשלום אחרי שברח יוחנן ממנה, *ד, פרק ג; יושביה היו עובדי אדמה וברבם רודפי שלום, שם, א.

גָּלוּן (הַגָּלוּן). מקום בירושלים בעיר העליונה, ממוצ הר-הביית, מחבר עמו על-ידי גשר. ביונית קסיסטוס (רומית Xystus). כנראה היה רצוף פלו אבני גזית ושמש לאספות העם. וממולו היה בנין הסנהדריה (שכת הגזית=הנשקפה על-פני הגזית). אגריפס השני הקהיל שמה את העם, ב, ט"ז, ג; יוחנן מנושחלב בנה למולו מגדל בחומת הר-הביית, *ד, ט, י"ב, גם ו, ג, ב; החומה הישנה נגעה בו, ה, ד, ב; היהודים התאספו שם לשמוע את דברי טיטוס, ו, ו, ב; טיטוס שפך עליו טולעה, שם, ה, א.

גָּזָרָה (Gazara). עיר מבצר בדרך ירושלים—לוד. נכבשה על-ידי שמעון החשמונאי, א, ב, ב (ויש מתקנים גם ד, ט, א).

גָּיּוּס (Gaius) (א). נכד הקיסר אוגוסטוס. לקח חלק בבית-דין שלו, ב, ב, ה.

גָּלוּס (ב). יידרו של הנציב ורוס. עלה יחד עמו על יהודה, ב, ה, א.

גָּלוּס (ג). [הנקרא קליגולה] בן גרמניקוס. אגריפס (ב) החניף לו, ב, ט, ד; הוקם לקיסר ברומי וכבד את אגריפס והקימו למלך, שם, ו; הגלה את הורדוס (אנטיפס), שם, ו; נתן את נפשו כאלהים וצוה להציג צלמו כהיכל אשר בירושלים, שם, י, א; פטרוניוס סרב למלא את מצותו, שם, ה; בשורת מותו נתקבלה בארץ-ישראל, שם; נהרג במזמות ערומים, שם, י"א, א.

גָּלְבָה (Galba). נבחר לקיסר ברומי תחת גירון, ד, ט, ב; טיטוס נסע אליו בשליחות אטפסינוס, גם אגריפס (ג) נסע אליו, שם; נהרג במרומי עיר רומי, שם, ט.

צֶסְטִיוֹס (Cestius Gallus). נציב בארץ טוריה. בא לירושלים ושמע את טענות העם על פלורוס, *ב, י"ד, ג; שלח אל ירושלים את נפליטנוס לחקור אם פרץ שם מרד, שם, ט"ז, א; עלה על היהודים למלחמה, שם, י"ח, ט; המלחמה בגליל, שם; מלחמתו בארץ יהודה ומפלתו בשובו מעל ירושלים, שם, *פרק י"ט; שלח את צירי היהודים אל גירון, שם, כ, א.

צֶסְטִיוֹס (Caesennius Gallus). מפקד הלגיון הי"ב תחת פקדת צסטיוס גלוס. השקית את המורדים בגליל, ב, י"ח, י"א; כרת ברית עם יושבי צפורי ושלח שמה מצב, ג, ב, ד.

צֶסְטִיוֹס (Rubrius Gallus). נציב בארץ מוסיה. נצח את הסרמטים, ז, ג.

גָּלְיָה (Gallia). ארץ גדולה באירופה המערבית. ארכילאוס הגלה שמה, ב, ז, ג (ועל-פי נוסח אחד הגלה שמה גם הורדוס אנטיפס, שם, ט, ו). על-דבר גדלתה ועשרה וחסנה הטבעי, שם, ט"ז, ד; פרץ בה מרד נגד גירון, ד, ה, א; יושביה הגלים לא שקטו תחתיהם בשעת מרד היהודים,

המלחמות בגליל וכבוש הארץ על-ידי אספסינוס, *ג, פרק ה עד ד, סוף פרק ב.

הגליליים. היהודים היושבים בארץ הגליל. אוהבים את עבודת-האדמה, ג, ג, ב, ועל-כן רבים מהם אוהבי שלום, ד, ב, א; גמזאו בקרבם רבים הרגילים בלעד ובאונאת רע ואוהבים להנות מן ההפקר, ב, כ, ז; הם עם עצום ורב, גבורי-חיל ואנשי-מלחמה, ג, ג, ב; נפלאות גבורות הגליליים, שם, ז, כ"א—כ"ב; שם, כ"ז—כ"ט; ה, י"א, ה; המרענות הגדולה שבאה עליהם, ג, ז, ל"א; הגליליים של יוחנן בן לוי עשו תועבות נוראות בירושלים, ד, ט, י.

גליליקנוס (Galikanus). בפנים בטעות: גלילינוס (גלילינוס). שראלף לאספסינוס. נשלח אל יוסף אל המערה, ג, ה, א.

גליליט (Galaditis). מדינה בעבר-הירדן. אלכסנדרוס (ב) ינאי כבש אותה מידי הערבים, א, ד, ג.

גלפיריה (Glaphyra). בת ארכילאוס מלך קפודקיא, נשאה לאלכסנדרוס (ד) בן הורדוס. התגאתה ביחש משפחתה על נשי בית המלך (א, כ"ג, א), א, כ"ד, ג—ד; שבה אחרי רצח בעלה אל בית אביה, שם, כ"ח, א; נשאה ליובה מלך לוב ואחר-כך לארכילאוס אחי בעלה המומת; החלום שחלמה ומותה, ב, ז, ד.

גמלא (Gamala). מבצר במדינת הגולן. נכבש על-ידי אלכסנדרוס (ב) ינאי, א, ד, ה; העיר נבנתה על-ידי גביניוס (?), שם, ה, ד; יוסף בן מתתיהו בנה עליה חומה, ב, כ, ו; העיר מרדה ביוסף ושוב באה בגריתו, שם, כ"א, ז; נחשבה על מלכות אגריפס (ג) השני, ג, ג, ה; תאור העיר, מצורה ומפלגתה לפני אספסינוס, *ד, א, א וכו'.

גמלה (בטעות תמורת גמלה שבפנים). כפר בעמק הגדול שבארץ שמרון. נקברתו נהרג אחד הגליליים העולים לרגל, ב, י"ב, ג.

מתיתה, ב; מהם היו שומרי ראש קליאופטרה ואחר-כך נתנו להורדוס על-ידי הקיסר, א, כ, ד; הטביעו את הכתן הגדול החשמונאי האחרון במצות הורדוס, שם, כ"ב, ב; הלכו לפני מטח הורדוס, שם, ל"ג, ט.

גליט (Gallia Cisalpina). מדינה גדולה באיטליה הצפונית. שם היו המלחמות בין אתון ובין ויטליוס, ד, ט, ט.

גליל (הגליל). מדינה בארץ-ישראל הצפונית, א, ג, ג; גביניוס הקים שם טנהדריה, שם, ח, ה; אנטיפטרוס הקים שם את הורדוס לנציב, שם, י, ד—ה; מריון הצורי כבש את חלקה וגרש על-ידי הורדוס, שם, י"ב, ב; היהודים יושבי הארץ מרדו בבית אנטיפטרוס, שם, י"ג, ד; הורדוס עלה על הארץ למלחמה, שם, ט"ו, ג, ונלחם עם המלחמה קשה, שם, ט"ו, א—ה;

מרד בגליל כנגד הורדוס ומלחמה חדשה, שם, י"ז, ג—ג; עולירגלים מן הגליל קראו למרד בירושלים, ב, ג, א; יהודה בן חזקיה השתרר על הארץ, שם, ד, א; ורוס עשה בה נקמות, שם, ה, א; אנטיפט קבל אותה לנחלה, שם, ו, ג; ממנה יצא יהודה, שיסד כת חדשה בקרב היהודים (כת הקנאים), שם, ח, א; אנטיפט בנה בה את טבריה, שם, ט, א; עכו היא עיר החוף שלה, שם, י, ב; פטרוניוס הנציב הגיע שמה ולא עשה רעות ליהודים, שם, ג; מלחמה בין יושביה ובין השמרונים, שם, י"ב, ג וכו'; פליכט נעשה לנציב במדינה, שם, ז; אגריפס השני קבל לנחלה שתי צרים שבה, שם, י"ג, ב; מנחם יצא מהגליל, שם, י"ז, ח; צסטיוס גלוס החריב את הארץ, שם, י"ח, ט—י"א; יוסף בן מתתיהו נתמנה לשר-צבא בגליל, שם, כ, ד; הערים שבצב

בה, *שם, ה וכו'; המריבות בקרב יושבי המדינה, שם, פרק כ"א; תאור ארץ הגליל (העליון והחתון), ג, ג, א—ב; היא ארץ פוריה מאד, שם; עיר צפורי מרדה בשארית הארץ, שם, ד, א;

מדינה, ב; מהם היו שומרי ראש קליאופטרה ואחר-כך נתנו להורדוס על-ידי הקיסר, א, כ, ד; הטביעו את הכתן הגדול החשמונאי האחרון במצות הורדוס, שם, כ"ב, ב; הלכו לפני מטח הורדוס, שם, ל"ג, ט.

גליט (Gallia Cisalpina). מדינה גדולה באיטליה הצפונית. שם היו המלחמות בין אתון ובין ויטליוס, ד, ט, ט.

גליל (הגליל). מדינה בארץ-ישראל הצפונית, א, ג, ג; גביניוס הקים שם טנהדריה, שם, ח, ה; אנטיפטרוס הקים שם את הורדוס לנציב, שם, י, ד—ה; מריון הצורי כבש את חלקה וגרש על-ידי הורדוס, שם, י"ב, ב; היהודים יושבי הארץ מרדו בבית אנטיפטרוס, שם, י"ג, ד; הורדוס עלה על הארץ למלחמה, שם, ט"ו, ג, ונלחם עם המלחמה קשה, שם, ט"ו, א—ה;

מרד בגליל כנגד הורדוס ומלחמה חדשה, שם, י"ז, ג—ג; עולירגלים מן הגליל קראו למרד בירושלים, ב, ג, א; יהודה בן חזקיה השתרר על הארץ, שם, ד, א; ורוס עשה בה נקמות, שם, ה, א; אנטיפט קבל אותה לנחלה, שם, ו, ג; ממנה יצא יהודה, שיסד כת חדשה בקרב היהודים (כת הקנאים), שם, ח, א; אנטיפט בנה בה את טבריה, שם, ט, א; עכו היא עיר החוף שלה, שם, י, ב; פטרוניוס הנציב הגיע שמה ולא עשה רעות ליהודים, שם, ג; מלחמה בין יושביה ובין השמרונים, שם, י"ב, ג וכו'; פליכט נעשה לנציב במדינה, שם, ז; אגריפס השני קבל לנחלה שתי צרים שבה, שם, י"ג, ב; מנחם יצא מהגליל, שם, י"ז, ח; צסטיוס גלוס החריב את הארץ, שם, י"ח, ט—י"א; יוסף בן מתתיהו נתמנה לשר-צבא בגליל, שם, כ, ד; הערים שבצב

בה, *שם, ה וכו'; המריבות בקרב יושבי המדינה, שם, פרק כ"א; תאור ארץ הגליל (העליון והחתון), ג, ג, א—ב; היא ארץ פוריה מאד, שם; עיר צפורי מרדה בשארית הארץ, שם, ד, א;

מדינה, ב; מהם היו שומרי ראש קליאופטרה ואחר-כך נתנו להורדוס על-ידי הקיסר, א, כ, ד; הטביעו את הכתן הגדול החשמונאי האחרון במצות הורדוס, שם, כ"ב, ב; הלכו לפני מטח הורדוס, שם, ל"ג, ט.

גליט (Gallia Cisalpina). מדינה גדולה באיטליה הצפונית. שם היו המלחמות בין אתון ובין ויטליוס, ד, ט, ט.

גליל (הגליל). מדינה בארץ-ישראל הצפונית, א, ג, ג; גביניוס הקים שם טנהדריה, שם, ח, ה; אנטיפטרוס הקים שם את הורדוס לנציב, שם, י, ד—ה; מריון הצורי כבש את חלקה וגרש על-ידי הורדוס, שם, י"ב, ב; היהודים יושבי הארץ מרדו בבית אנטיפטרוס, שם, י"ג, ד; הורדוס עלה על הארץ למלחמה, שם, ט"ו, ג, ונלחם עם המלחמה קשה, שם, ט"ו, א—ה;

מרד בגליל כנגד הורדוס ומלחמה חדשה, שם, י"ז, ג—ג; עולירגלים מן הגליל קראו למרד בירושלים, ב, ג, א; יהודה בן חזקיה השתרר על הארץ, שם, ד, א; ורוס עשה בה נקמות, שם, ה, א; אנטיפט קבל אותה לנחלה, שם, ו, ג; ממנה יצא יהודה, שיסד כת חדשה בקרב היהודים (כת הקנאים), שם, ח, א; אנטיפט בנה בה את טבריה, שם, ט, א; עכו היא עיר החוף שלה, שם, י, ב; פטרוניוס הנציב הגיע שמה ולא עשה רעות ליהודים, שם, ג; מלחמה בין יושביה ובין השמרונים, שם, י"ב, ג וכו'; פליכט נעשה לנציב במדינה, שם, ז; אגריפס השני קבל לנחלה שתי צרים שבה, שם, י"ג, ב; מנחם יצא מהגליל, שם, י"ז, ח; צסטיוס גלוס החריב את הארץ, שם, י"ח, ט—י"א; יוסף בן מתתיהו נתמנה לשר-צבא בגליל, שם, כ, ד; הערים שבצב

בה, *שם, ה וכו'; המריבות בקרב יושבי המדינה, שם, פרק כ"א; תאור ארץ הגליל (העליון והחתון), ג, ג, א—ב; היא ארץ פוריה מאד, שם; עיר צפורי מרדה בשארית הארץ, שם, ד, א;

מחנה יוסף בן מתתיהו ג, י, ג; משם יצא הגבור טפחאי, ה, י"א, ה.
גֶרְמַנְיָה (גרמניה; Germania). הארץ מסביב לנהר ריגוס ולנהר אסטרוס העליון. הרומאים חיל-המצב שבה, הקימו את ויטליוס לקיסר, ד, ט, ט; המרד שם, ז, ד, ב.
גֶרְמַנְיָה. העם שישב בארץ גרמניה. מהם היו בשומרי ראש הורדוס, שעברו לפני ארונג, א, פ"ג, ט; אנשים גדולים וחסנים וגבורים נוראים מחיתורטרך, ב, ס"ו, ד; מכל-מקום הם נושאים במנוחה את על הרומאים, ו, י, ב; הם מרדו ברומאים, ז, ד, ב.
גֶרְמַנְיָקוֹס. אבי הקיסר ג'יט, ב, ט, ה.
גֶרְסָסִי. קרובת איוט מלך חדיב. היה לה בית בירושלים, ד, ט, י"א.
גֶרְסָסָא (Gerasa). עיר בעבר-הירדן. נכבשה במצור על-ידי אלכסנדרוס (ב) ינאי החשמונאי, א, ד, ח (נשאה עיר יוגית); המורדים התנפלו עליה, ב, י"ח, א; יושביה לא נגעו לרעה ביהודים היושבים בקרבם ושלחו אותם עד הגבול, שם, ה; משם יצא שמעון בן גיורא, ד, ט, ג. (אחת מעשר הערים=דקפוליס).
גֶרְשָׁא. בארץ יהודה. נכבשה על-ידי אספסינוס והוא הושיב בה מצב [ויש מתקנים גזר (עין שם)], ד, ט, א.
גֶרְשָׁר. ור את הגזית (קסיסטוס) עם הרר הבית, ב, ט"ו, ג; ו, ו, ב; גשרים וסלמות בשביל רעש חומת המבצר, ג, ז, כ"ה-כ"ט.
גֶרְטָא. מצודה שבנה מחירס הרומאי בארץ אדום, א, י"ז, ב.

גֶנֶזִים (גֶנֶזִיה בפנים). כפר בעמק הגדול בגבול שבין הגליל ובין ארץ שמרון, *ג, ג, ד. כנראה, הוא הוא גֶנֶה או גֶנֶה. **גֶנֶזִיטָר** (גנוסר). עמק שמן ופורח על שפת ים כנרת, ג, י, ה; כל מיני צמחים נמצאו בו, שם.
גֶנֶזִיטָר או גנוסר (Gennesar). בשם זה נקרא יאור כנרת (ים-כנרת) על שם עמק גניטר הסמוך לו [א, י"ז, ה], ב, כ, ו; [שם, כ"א, ו]. המלחמות על היאור הזה, ג, י, א וכו'; תאור היאור, שם, ג.
גֶפְנָא (Gophna). עיר ביהודה הצפונית. יושביה נמכרו לעבדים על-ידי קסיוס, א, י"א, ב; ראש פלך ביהודה, ג, ג, ה; אספסינוס הכניע אותה בשלום, ד, ט, ט; טיטוס עבר עליה, ה, ב, א, והושיב בה את בורחי ירושלים, ו, ו, ב.
גֶפְרִית. נמצאה באדמת המבצר מכור, בקרבת ים המלח, ז, ו, ג.
גֶרְזִים (גריזים). הר (בהרי אפרים). נכבש על-ידי הורקנוס (א) החשמונאי, א, ב, ו; השמרונים התבצרו בו והרומאים נלחמו עליו וכבשוהו, ג, ז, פ"ב.
גֶרְטָטוֹס (Grátus). שר-הרגלים בחיל הורדוס, ב, ג, ד; שם, ד, ב-ג; שם, ה, ב.
גֶרְזִינָן (גוריון) בן יוסף. מראשי מפלגת העם בירושלים. התחבר עם הכהנים הגדולים להלחם בקנאים, *ד, ג, ט; נהרג על-ידי הקנאים, שם, ו, א; ועין יוסף בן גוריון.
גֶרְזִינָן (גוריון) בן ניקומדס (ניקומדוס). אחד מאנשי אלעזר בן חנניה, *ב, י"ז, י.
גֶרְזִיס (ג'א גרסיס). כפר בגליל. מקום

ד

דבש. גופת אריסטובולוס (ב) נטמנה ברומי בדבש, א, ט, א; דבש דבורים ודבש תמרים נמצא לרב בעמק יריחו, ד, ה, ג.
דְּגוֹן. אלהי הפלשתים, ה, ט, ד.
דְּגוֹן. מצודה בקרבת יריחו, א, ב, ג. נ"א דוק או דוק.

דָּאָר (Dora). עיר בעמק השרון על שפת הים. אנטיוכוס (השביעי) צר עליה ועל טריפון, א, ב, ב; פומפיוס קרע אותה מעל מלכות היהודים, שם, ז, שם, כ"א, ה.
דְּבִיר. עין קדש-הקדשים.
דְּבִרְתָּה (או הדברת, דבתרתה). כפר בעמק הגדול (עמק יזרעאל) בתחום הגליל, ב, כ"א, ג.

היהודים המורדים באלכסנדרוס (ב) ינאי, א, ד, ד וכו'.

דִּמְטְרִיוֹס. יליד גדר (גדרה). עבד משחרר של פומפיוס. א, ז, ז.

דִּמְעֶשֶׁק. עיר ידועה בארם (סוריה). אנשי העיר המליכו את חרתת הערבי, א, ד, ח; המלכה אלכסנדרה שלחה שמה צבא, שם, ה, ג; מטלוס ולוליוס כבשוה וסקורוס בא שמה, שם, ו, ב; שם, ג; פומפיוס טר אל העיר ושמה באו אליו שני האחים החשמונאים עם עצומותיהם, שם, ד; הירודס יצא שמה אל סקסטוס ציזר, שם, י, ה, וישב אצל הנציב פביוס, שם, י"ב, א; יושבי ארגב (טרכון) התנפלו עליה פעמים רבות, שם, כ, ד; הורדוס בנה שם גמנסיון, שם, כ"א, י"א; נשי אזרחי העיר דבקו בדת ישראל, ג, כ, ב; האזרחים המיתו את כל היהודים היושבים בקרבם, שם, ועין גם ז, ח, ז.

דִּפְנִי (Daphne). עיר [מקלט] המוכה לאנטיוכיה (ונחשבה לחלק העיר הזאת). היהודים באו שמה להתאונן על בני אנטיוטרס באזני אנטוניוס, א, י"ב, ה; הורדוס ראה שם בחלום את מות יוסף אחיו, שם, י"ז, ג.

דִּפְנִי (Daphne). מקום בקרבת מקורות הירדן, ד, א, א.

דִּקְיָאֲרְכִיָּה (עכשו Puteoli). עיר הנמל של רומי. שמה בא הרמאי שקרא לו בשם אלכסנדרוס בן הורדוס, ב, ז, א.

דִּקִּים. יושבי ארץ דַּקִּיה (Dacia), ב, ט"ז, ד.

דִּרוֹסוֹס. בנו [הורגן] של הקיסר אוגוסטוס. על שמו נקרא אחד המגדלים בנמל של קיסריה דרוסיון, א, כ"א, ו.

דִּרוֹסִיָּה. עין דרוסוס.

דִּרוֹסִיָּה. בת אגריפס (ב) המלך מאתו קפריס, ב, י"א, ו.

דִּרְיוֹשׁ בן ויטשפה מלך פרס. עליו התייחסה גלפירה אשת אלכסנדרוס (ד) מצד אמה, א, כ"ד, ב.

דִּרְיוֹשׁ. שר-צבא בחיל אגריפס (ג) השני, ב, י"ז, ד.

דָּוִד המלך. היה מפלג בעשרו, ובקברו נמצא הרבה זהב, א, ב, ה; הורקנוס (א) החשמונאי פתח את קברו, שם; אבי שלמה המלך ועל שמו נקראה מצודת ירושלים, ה, ד, א; כבש את ירושלים מידי הכנענים, ו, י, א.

דִּיֹּגֵנִס (Diogenes). הנציב הרומאי שהקים הקיסר אוגוסטוס בסוריה. כתב טובה על הורדוס, א, כ, ב.

דִּיֹּגֵנִס (Diogenes). אחד מיוצגי אלכסנדרוס (ב) ינאי. הומת במצות הפרושים, א, ה, ג.

דִּיוֹן (Dion). עיר במזרח הירדן. אריסטובולוס (ב) החשמונאי נסע שמה, א, ו, ז.

דִּיֹּפּוֹפּוֹלִיס (Diospolis). סופר הורדוס המלך. יפה את אגרת בנו אלכסנדרוס ועוד הרבה כתבים וסופו נעש, א, כ"ו, ג.

דִּיֹּסְפּוֹלִיס (Diospolis). עיר שעל-ידה התנפל הורדוס המלך על חיל הערבים, א, י"ט, ב.

דִּיֹּסִיס (קוינטוס). ידירו של אנטוניוס. נשלח לחזק את ידי הורדוס, א, ט"ו, ג.

דִּלְמָטִים. יושבי ארץ דִּלְמָטִיה או איליריה, ב, ט"ז, ד.

דִּלְצִי או דולס, או דולש (Dolosos). הנכבד ביהודי עיר גדור. נהרג על-ידי המורדים, ד, ז, ג.

דִּלְתָא. שם הרבע הרביעי באלכסנדריה של מצרים (על שם האות הרביעית שבא"ב), ששם היתה שכונת היהודים, ב, י"ט, ח (לפי זה צריך לתקן את הטעות שנכנסה בפנים הספר, עמוד קנ"ו, הערה א).

דִּלְתָה של מצרים (Delta). קצה היאור. אנטיוטרס עבר את הדלתה במסעו לעזרת ציזר, א, ט, ד.

דִּמִּיטְרִיוֹס (Domitianus). בן אספסינוס ואחיו הצעיר של טיטוס, ג, א, ב (ד, י, ג); נלחם לשם מלכות אביו באנשי ויטליוס ברומי, ד, י"א, ד; נלחם עם המורדים הגרמנים, ז, ד, ב; רכב על סוס לצד אביו ואחיו בתהלוכת הנצחון, שם, ה, ה.

דִּמְטְרִיוֹס אַקִּירוֹס מלך סוריה. בא לעזרת

כ"ח, ד; אחת השפחות גלתה את מעשיה הרעים, שם, פ, ב; הורדוס גרש אותה מחצרו, שם, ד; פגשה את אנטיפטרוס, שם, ל"א, ה; עבדיה נתפשו ואגרת בידם, שם, ל"ב, א.

דָּרִיס (Doris). אשתו הראשונה של הורדוס המלך, אם אנטיפטרוס (ב), א, י"ב, ג; שם, כ"ב, א; שם, כ"ג, א ושם ב; הציקה לבני מרים, שם, כ"ד, ב; שם, ג; שם,

ה

שמעון בן גיורא בקש לכבשו ולא עלתה בידו, שם; שגב בפני הרומאים, שם, ט; לוציליוס בסוס הכניע אותו בשלום, ז ו, א.

הִרְוֹדִים או הורדוס (Herodes) (א). בן אנטיפטרוס (א) מאשתו קפרוס, א, ח, ט; הוקם לנציב בגליל, שם, י, ד; המית את ראש השודדים חוקיה, שם, ה; נקרא לבית-דין שבירושלים ויצא בשלום במצות הנציב הרומאי שבטוריה, שם, ו— ז; הוקם לשר-צבא בחילת-טוריה ובשמרון, שם, ח; עלה על ירושלים להגסק בה וטר מעליה בהשתדלות אביו, שם, ט; נגש מס מיושבי הגליל ומצא חן בעיני קסיוס, שם, י"א, ב; בא בראש צבא לקחת נקמה בעד מות אביו ולא מלא את הדבר, שם, ה; ערך לאביו קבורה נהדרה, שם; זכא את המרד בשכרון, שם, ו; בא אל ירושלים למועד החג ומליך החניף לו, שם; פתח את שרי החילות של קסיוס להמית את מליך, שם, ח; גלחם עם המורדים בו ובאחיו פצאל ותפש את המבצרים, שם, י"ב, א; נצח את מריון הצורי ואת יתר אויביו, שבקשו להקים את אנטיגנוס למושל ביהודה, שם, ב; גרש את אנטיגנוס מגבול הארץ וארש את מרים החשמונאית, שם, ג; שחד בכסף את אנטוניוס ומצא חן בעיניו, שם, ד; הוקם על-ידו לנסיך (טטררכוס), שם, ה; המתאוננים עליו נעשו ענש מות על-ידי אנטוניוס, שם, ו— ז; גלחם עם הפרתים ועם חיל אנטיגנוס ברחובות ירושלים, שם, י"ג, ב— ג; נמלט משחיתות הפרתים, שם, ו; ברח בלאט אל מצדה, שם, ז; הדף בדרך את רודפיו היהודים

הָרוּ (India). ארץ גדולה באסיה. ב, ט"ז, ד; חכמי הרו ממיתים עצמם לדעת, ז, ח, ז.

היכל. (בית-המקדש הפנימי). אנטיוכוס אפיפנס בזז אותו, א, א, א; פומפיוס חלל אותו, שם, ז, ו; הורדוס חדש אותו, שם, כ"א, א; הקנאים הקימו למולו את כליזונם, ה, א, ב; תאורו, ה, ה. ד (היכל במובן רחב, עם האולם, והיכל במובן צר); שרפתו וחרבנו, ו, ד, ה; טיטוס נכנס אליו, שם, ו; ציור ההיכל הנוצר, שם, ה, א.

הורדוס, הנורדיה, הורדיון. עין הירודים, הירודיה, הירודיון.

הַיִלְגִּי. מלכת חדיב, שקבלה את דת ישראל, אם המלך אִיזֵט, ה, ד, ב; עין ארמון הילגי, מצבת הילגי.

הַיִרְהָ (Hera, June). אלילת היונים. הורדוס הקים בקיסריה פסל רומא כמעשה פסל הירה אשר בארגוס, א, כ"א, ז.

הִירוֹדִיָּה (הורדיה) (Herodia). בת אריסטובולוס (ד) בן הורדוס, א, כ"א, א; אשת הורדוס (—אנטיפס) הנסיך (בגליל ובעבר-הירדן). הסיחה את בעלה לבקש מאת הקיסר את המלוכה, ואחר-כך קִוְתָה את בעלה בגלותו אל אספמיה, ב, י, ו.

הִירוֹדִיּוֹן (הורדיון) (Herodium). א) מבצר (בעבר-הירדן הדרומי?) קרוב לגבול ערב, נבנה על-ידי המלך הורדוס, א, כ"א, י— ב) מבצר רחוק ששים רים מירושלים בקרבת תקופ, שבנה אותו הורדוס במקום שנצל לפניו מידי רודפיו היהודים, א, י"ג, ח; שם, כ"א, י; שם נקבר הורדוס, שם, ל"ג, ט; ראש-פֶּלֶךְ ביהודה, ג, ה, ה; מקומו בגבול האדומים, ד, ט, ה;

השאלה לשם מי בנה את העיר קיסריה, שם, י"ג, ז; מגדלי ירושלים שהקים, ה, ד; ג; מעשה במצודת אנטוניה, שם, ה, ה; בניינו במבצר מכור, ז, ה, ב; בניינו במבצר מצדה, שם, ה, ג-ד.

הִירוֹדֵיִס או הורדוס (ב). בן המלך הורדוס (א) ומרים בת הכהן הגדול, א, כ"ח, ב; שם, ד; נתמנה לירוש הכסא, שם, כ"ט, ב; שם, ל, ג; שמו נמחק מן הצואה על עון אמו, שם, ל, ז.

הִירוֹדֵיִס או הורדוס (ג). בן המלך הורדוס (א) וקליאופטרה מירושלים, א, כ"ח, ד. **הִירוֹדֵיִס** או הורדוס (ד). הנסיך בגלייל ובצבר-הירדן. הוא הוא אנטיפס (א). **עֵיֵן** שם. בניניו, ב, ט, א.

הִירוֹדֵיִס או הורדוס (ה). בן אריסטובולוס (ד) הנהרג על-ידי אביו הורדוס המלך, מזווג עם ברניקי, א, כ"ח, א; נשא את ברניקי בת אחיו אגריפס (ב) לאשה, ב, י"א, ה; היה למלך בכלקיס, שם; מברניקי נולדו לו שני בנים ומאשתו הראשונה מרים עוד בן, שם, ו; אחרי מותו ירש את כסאו אגריפס (ג) השני, שם, י"ב, א.

הֵלְיוֹפּוֹלִיִּס (Heliopolis) או בית-שמש. עיר במצרים, ובתחומה נמצא בית-החוניו (עֵיֵן שם), א, א, ז, י, ג.

הֵלְבֶּסֶת. אחד מטובי ירושלים, שהתנדב לנקום את דם מליך הנהרג במזמזות הורדוס. נלחם עם פצאל והורדוס, א, י"ב, א.

הֵלְסֶפּוֹטוֹס (Hellaspontus). מצר-הים המפריד בין תְּכֵיפָה ובין אסיה הקטנה (עכשו דרדנלים). אספסיוס עבר אותו במסעו אל ארץ יהודה, ג, א, ג.

הֵנִיכִיִּים (Heniochi). אמה. ב, ט"ז, ד. **הֵפוֹס** (Hippus). בארמית. עֵיֵן סוסיִת א. **הֵפִיקוֹס**. ירדו של הורדוס. עֵיֵן מגדל הסיקוס.

הֵרֵהֲבִית (הר המוריה). הוזר הרבה פעמים, ביחוד: ה, ד, א; שם, ה, א. עֵיֵן גם בית-המקדש.

הֵרֵגְרִיזִים. עֵיֵן גְרִיזִים.

ומהר אל ארץ ערב, שם, ה; מלך ערב לא רצה לקבלו, שם, י"ד, א; פנה אל ארץ מצרים ומהר משם אל רומי, שם, ב; תלאתיו בדרך הים, שם, ג; אנטוניוס ואוקטיונוס ציור פתו את מועצת הזקנים ברומי להקים את הורדוס למלך ביהודה ואחר-כך עשה לו אנטוניוס כרה גדולה, שם, ד; מלחמותיו עם אנטיגנוס, שם, פ, ר, ט, ו-פרק י"ח, מלחמתו הקשה עם השודדים ויושבי המערות שבגלייל, שם, ט"ז, ב-ה; מעשי גבורתו בעזרו לאנטוניוס בכבוש שמשת (ממוסטי), שם, ז; הגס שקרה לו ביריחו, שם, י"ז, ד; נס שני שקרה לו במרחץ אחרי נצחונו על חיל אנטיגנוס, שם, ז; נשא את מרים החשמונאית בשמרון, שם, ה; כבש את ירושלים בעזרת חיל סוסיוס הרומאי, שם, י"ח, ב; לא נתן לרומאים להלל את המקדש ולבזו את העיר, שם, ג; המית רבים מאנשי אנטיוס, שם, ד; אנטוניוס לקח ממנו את חלק ארצו ונתן לקליאופטרה, שם; חקר מקליאופטרה את הארץ הזאת במאמים ככר, שם, ה; מלחמתו בערבים, מפלתו ונצחונותיו, שם, פ, ר, ט; נסיעתו אל אוקטיונוס ציור, שם, כ, א; הקיסר הקים בידו את מלכותו, שם, ב, והרחיב את גבולו וקרבהו מאד, שם, ג-ד; חדרוש בית-המקדש, ויתר בניני הורדוס, פרק כ"א; רצה שרידי בית החשמונאים על-ידו, פרק כ"ב; רצה אשתו מרים המלכה, שם, ה; עספי משפחתו, שם, פרק כ"ג-פרק ל"ב; רצה שני בני מרים, שם, כ"ז, ו; תקן את צָאָתו, שם, ל"ב, ז; שני חכמים הסיתו את תלמידיהם לפוצץ את גשר הזהב שהקים על שער המקדש, שם, ל"ג, ב וכו'; מחלתו, שם, ה; צוה לאסוף את טובי העם אל האפורדמין ביריחו ולהכותם נפש ביום מותו, שם, ו; המית את אנטיפטרוס (ב) ושנה את צָאָתו, שם, ז; מותו, שם, ה; קבורתו, שם, ט; טענות צירי היהודים כנגד שלטונו, ב, ו, ב;

ז; ציזר הקיסר את המשרה בידו בזכות
 אנטטיפטרוס, שם, ט, ה; אנטטיגנוס (ב)
 טען עליו לפני ציזר, שם, י, א; ציזר
 הפך בזכותו ובזכות אנטטיפטרוס, שם, ג;
 אנטטיפטרוס נהג את השלטון בשמו, שם,
 ד; קנא בהורדוס הצעיר, שם, ו; הזמין
 אותו לדין, שם, ז; ירא אותו, שם, ח;
 נקרא עם מליך אל המשתה אל הורדוס,
 שם, י"א, ח; הצדיק את הדין על מליך,
 ואין לדעת אם היה תוכו כברו, שם;
 פצאל הוכיחו בדברים על רפיונו, שם,
 י"ב, א; ארש את נכדתו להורדוס, שם,
 ב-ג; המליך על הורדוס לפני אנטוניוס,
 שם, ה; צוה לקבר את היהודים הללי
 חמת אנטוניוס, שם, ז; אנטטיגנוס התחבר
 עם הפרתים לגרשו מממשלתו, שם, י"ג,
 א; הלך עם פצאל אל הפרתים, שם, ג;
 נלקח בשבי, שם, ה; נפל לרגלי אנטטיגנוס
 וזה הטיל בו מום, שם, ט; מרן-לבו,
 שם, י; הובל אל ארץ הפרתים בשבי,
 שם, י"א; היהודים פרו אותו ונתנו לו
 כבוד מלכים, אחר-כך שב אל ירושלים,
 כשאיה הורדוס למלך, והורדוס המית
 אותו בעליה, שם, כ"ב, א.

הֶרְקָנוֹס (ג). בן הורדוס (ה) מלך כלקיס
 מאשתו ברניקי בת אחיו אגריפס המלך
 (ב), ב, י"א, ו.

הֶרְקָנִיָּה (Hircania) (ויישיבה: ההורקנים).
 ארץ על חוף הים הכספי, על-יד שערי
 הברזל של אלכסנדרוס מוקדון, ז, ז, ד.
הֶרְקָנִיּוֹן (Hircanum). מבצר בארץ יהודה.
 אלכסנדרוס (ג) החשמונאי תפס אותו,
 א, ח, ב; גביניוס כבש אותו והרסו, שם,
 ה; הורדוס כבש אותו מידי אחות
 אנטטיגנוס, שם, י"ט, א (כאן נקרא:
 הורקניה). הורדוס צוה לקבור שם את
 עצמות אנטטיפטרוס בנו המומת, שם, ל"ג, ז.

הֶרְעֶצְמוֹן. *ב, י"ח, י"א.

הֶרְתָּבוֹר (Itabyrium). אלכסנדרוס (ג)
 החשמונאי נגף על-ידו, א, ח, ז; יוסף בן
 מתתיהו בצר אותו, *ב, כ, ו; פלצידוס
 כבש אותו, *ד, א, ח.

הֶרְיִיְהוּדָה (הרים סתם, ארץ ההרים של
 יהודה). [א, א, ג; שם, ה; שם, ד, ה;
 ד, ח, א; שם, ב; שם, ט, א; שם, ד;
 שם, ט, ט].

הֶרְקְלִיפּוֹלִיִּס (Heracleopolis). עיר בקצה
 ארץ מצרים, שם לן טיטוס בעלותו על
 ארץ יהודה, ד, י"א, ה.

הֶרְקָנוֹס (Hircanus) (א) [יוחנן-הורקנוס
 החשמונאי]. נשיא וכהן גדול ביהודה.
 שלטונו מלחמותיו וכבושיו ומריבותיו עם
 חלק העם, א, ב, ג וכו'; וכה לשלשה
 כתרים: לשלטון, לכהנה גדולה ולרוח-
 הקדש, שם, ח.

הֶרְקָנוֹס (ב). בן אלכסנדרוס (ב) [ינאי]
 החשמונאי ואשתו אלכסנדרה המלכה.
 איש רפה-ידיים, נעשה לכהן גדול במות
 אביו, א, ה, א; ירא את אחיו אריסטובולוס
 (ב), שם, ד; אחרי מות אמו נצחהו אחיו
 אריסטובולוס ולקח ממנו את הכהנה
 והשלטון, והוא נשאר הדיוט, שם, ו, א;
 כרתו שניהם ברית, שם; אנטטיפטרוס (א)
 פתה אותו לברוח אל חרתת הערבי
 ולבקש עזרתו, שם, ב; בעזרת הערבים
 עלה על ירושלים וצר עליה, שם;
 סקורוס הכריחה לעזוב את המצור, שם;
 הגיש את עצמותיו לפני פומפיוס, שם,
 ד; אנשי-שלומו פתחו את שערי ירושלים
 לפני פומפיוס, שם, ז, א; הוקם לכהן
 גדול, שם, ו; אלכסנדרוס בן אריסטובולוס
 הציק לו ולאנטטיפטרוס, שם, ח, ב;
 גביניוס הכין את כסאו בירושלים, שם,
 ה; עזר לגביניוס במסעו אל מצרים, שם,

ו

צבאו נצחו את הקיסר אתון, שם, ט;
 היל אספטיגוס בעט בו, שם, י, ז;

וִיטֵלִיוֹס (Vitellius). קיסר ברומי, ד, ט,
 ב; נבחר על-ידי הלגינות בגרמניה, ושירי

וַנְטִידִיוֹס (Ventidius). שר-צבא רומאי, שנלחם עם הפרתים בסוריה. פרץ בארץ יהודה כדי לעזור להורדוס, ולקח שחד מאנטיגנוס, א, ט"ו; ב; שלח צבא לעזרת הורדוס, שם, ט"ז, ו.

וַרְוֵן (Varro). נציב רומאי בסוריה. נלחם עם השודדים בחבל ארגב, א, כ, ד.

וַרְוִס (Publius Quinctilius Varus). נציב סוריה. הורדוס שלם אותו לדין לבנו אנטיפטרוס, א, כ"א, ב; ישב בראש המשפט, שם, כ"ב, א וכו'; דבר בסתר עם הורדוס ושב אל אנטיוכיה, שם, ה; דרש את שלום ארכילאוס, ב, ב, ב; שלח אגרות לרומי על-דבר מרד היהודים, שם, ג, א; מלחמתו עם היהודים המורדים (פולמוס ורוס), שם, פרק ה; נתן ליהודים לשלוח צירים אל רומי כדי לצעוק חמס על מלכות הזון של הורדוס וארכילאוס ולבקש שנוי סדרי המדינה, שם, ו, א.

המלחמות בין חיל אספטיגוס ובין חילו, שם, פרק י"א, א וכו'; מותו, שם. **וִינְיָה** (Vienna). עיר בגליה, שהגלה שמה ארכילאוס (ב) בן הורדוס, ב, ז, ג. **וִוְלֶגָזִי** (Vologases). בן מלך הפרתים, ז, ה; ב; אליו ברחו בני אנטיוכוס מלך קומחי, שם, ז, ב-ג.

וִוְלֶמְנִיוֹס (Volumnius (א)). ראש המחנה של הורדוס, א, כ"ז, א.

וִוְלֶמְנִיוֹס (ב). נציב רומאי. אחד מחברי בית-הדין ששפט את אלכסנדרוס ואריסטובולוס בני הורדוס, א, כ"ז, א; הראשון למחמירים בענש, שם, ג.

וַלֶנְסִיס (Valens). אחד משרי-צבא ויטליוס. נצח את אתון, ד, ט, ט.

וַלֶרִיאַנוֹס (Valerianus). שר-עשרה רומאי. ברח מפני היהודים בטבריה, ג, ט, ז.

וַנְדִיֶקְסִיס (Vindex). שר-צבא בגליה. מרד בנירון קיסר, ד, ח, א.

ז

שהמיתו אותו הקנאים על אף בית-הדין של שבעים, שזפה אותו בדין, ד, ה, ד. [נוסח אחר: בן ברוס]. **זֶנוֹדוֹרוֹס**. משל בנחלת ליסינס, בארגב (טרכון) ובבשן, א, כ, ד; חבל נחלתו נתן להורדוס, שם; ואחר-כך לפליפוס, ב, י, ג. (שם נקרא זנון).

זֶנוֹן (Zeno) הנקרא קוטיילא. עריץ ברבת-עמון (פילדלפיה). אליו ברח תלמי, רוצח שמעון החשמונאי, א, ב, ד.

זֶפִירִיוֹן (Zephyrium). עיר בחוף קיליקיה. הורדוס עבר עליה, א, כ"ג, ד.

זורקי רמתים (או זורקי חצים) (קטפולטות). מכונות-מלחמה של הרומאים. אספטיגוס השתמש בהם בעת מצור יודפת, ג, ז. ט; שם, י"ט; שם, כ"ג; טיטוס ירח מהם על ירושלים, ה, ו, ב.

זבח. עין קרבן.

זבֵּלוֹן. עין כבול.

זֶגְמָה (Zeugma — פדן-ארם). עיר על נהר פרת. טיטוס יצא שמה וקבל את מלאכי מלך הפרתים, ז, ה, ב.

זֵיֶוס (Zeus). אלהי היונים. הורדוס עשה פסל הקיטר כמעשה פסל תבניתו באולימפיה, א, כ"א, ז; מקדש זוס קסיוס נמצא ממזרח לסין (פלוסיון) ושם לן טיטוס במסעו אל ארץ יהודה, ד, י"א, ה; זוס (יפיתר) הקפיטולי, ז, ה, ו.

זכוכית. חול זכוכית נמצא בקרבת עכו ונהר בליוס, ב, י, ב.

זכְרִיָּה. בן אמפיקלוס (נ"א בן פלך). אחד מראש הקנאים, ד, ה, א (ועין

בהערה לספר ב, י"ז, ב).

זכְרִיָּה. בן ברוך. אחד מיקירי ירושלים,